

მაზასური

ყოველკვირული ჟურნალი

„მოგზაური“ წელიწადში ღირს 5 მან. ნახევარ წლით 3 მ. ცალკე ნომერი 10 კ. აღრესი: თფილისი, ნიკოლოზ ქ. № 44.

დღედაღამ ღირს 1 კოპიკი. ველ-დღე: ღირს 10 საათ. შუადღის 1 საათამდე, და საღამოს: 6 სათ. 7 საათამდე.

№ 40.

კვირა, 13 ნოემბერი 1905 წლისა.

№ 40.

„მოგზაურის“ რედაქცია აცხადებს, რომ ვინაც სვედრი ფული არ აქვს შემოტანილი, დაახლოონ შემოტანა, წინააღმდეგ შემთხვევაში გასეთის გზაზე მოესწობა.

გურიის აწიოკებულ-აოხრებულ ოჯახების სასარგებლოდ „მოგზაურის“ რედაქციაში გამართულია ხელის მოწერა.

კვირას, 13 ნოემბერს, დილის ათ საათსე ნაძალადეგოში გაიმართება

სასალსო მიტინგი.

გასარჩევი პითხვები:

1. ვიტტეს მთავრობა და ლიბერალები.
  2. დემოკრატიული თვითმართველობის შემოღება თფილისში.
- თფილისის სოც.-დემ. მუშათა ორგანიზაცია.

ზინაარსი: პროლეტარიატის დანიშნულება.—სხვა და სხვა ამბები.—კორესპონდენციები.—რუსეთი.—როგორ მიეგება ბაქო „კონსტიტუციას“, კ. —ისა.—თავისუფლება, ლექ. ი. ევდოშვილისა.—პატარა ფელეტონი, თავუნასი.—პრესა.—პირდაპირობა და ორჭოფოსა საზოგადო საქმეში, ფ. მახარაძისა.—პარტიის ცხოვრებიდან.—ღირსეული ქებადიდება.—ყურნალ-გაზეთებიდან.—ნაციონალური პარტიის მემკვიდრეები, ხეჩოსი.—წერილები რედაქციის მიმართ.

პროლეტარიატის დანიშნულება.

1889 წელს, პარიჟში საერთაშორისო სოციალისტურ კრებაზე, სოციალ-დემოკრატიის გამოჩენილმა მოღვაწემ, გ. პლენხანოვმა სხვათა შორის თქვა: „რუსეთის განმათავისუფლებელი მოძრაობა ვაიმარჯვებს, როგორც მუშათა მოძრაობა, ან იგი სრულებით ვერ გაიმარჯვებს“. მას შემდეგ გავიდა 15 წელიწადი და ყველა აშკარათ ხედავს, თუ რამდენათ მართალი იყო ეს სიტყვები. რუსეთის ხალხის განთავისუფლება, თვითმპყრობელობის საფუძვლის დანგრევა შეეძლო მხოლოდ რუსეთის პროლეტარიატს. რამდენიმე წლის განმავლობაში რუსეთის თვითმპყრობელი მთავრობა და რუსეთის პროლეტარიატი სასტიკათ და დაუზოგველათ ებრძოდნენ ერთმანეთს. სიტყვა „მუშა“ მეფის მთავრობისათვის საზარელ სიტყვათ გადაიქცა. იმის ხმარება აკრძალული იყო, იმას ვერ ახსენებდით პრესაში. მეფის მთავრობამ შეიარაღდა ყველა

თავის ძალები მუშის წინააღმდეგ: მთელი ამოდენა ჯარი, უთვალავი პოლიციელები, ჯამუშები, ჯანდარმები და კაზაკები — ყველა ესენი მთავრობამ მუშებს მიუსია: ცემო, ამათრახეთ, ჟლიტეთ, რაც გინდოდეთ, ის უყავით, ოღონდ იმას ნუ ალაპარაკებთ, ოღონდ იმას თავისუფლათ გავლის ნებას ნუ მაცემთ! მერე ვინ იყო ეს მუშა? რით იყო იგი ასე ძლიერი, საშიშარი და თავზარდამცემი შეიარაღებული მთავრობისათვის? მუშა — ეს ყველაზე პატარა კაცი, ყველასაგან გათვლილი, უსიტყვე და უიარაღო, — აი ვინ გვრიდა შიშის ზარს უძლიერეს მთავრობას, აი ვინ უფროთხობდა ძილს ყველა იმათ, ვინც განცხრომასა და ფუფუნებაში იყო. და ამაში მთავრობა არ ცდებოდა, მისი შიში და ძრწოლა ტყუილი არ იყო. მუშის მარჯვენაზე კიღია მთელი ამოდენა სახელმწიფო: ყველა მისი შრომის ნაყოფით საზრდოობს. დღევანდელი სახელმწიფო და საზოგადოებრივი წესწყობილება აშენებულია იმაზე, რომ საზოგადოების უმცირესობა, მუქთა-ხორა ბურჟუა-კაპიტალისტები, მიწათმფლობელები და მთავრობის მაღალი მოხელეები, ისაკუთრებენ ხალხის უმრავლესობის ნაოფლარს. მუშა ხალხი შეადგენს უმრავლესობას, მას შეუძლია ბოლო მოუღოს ამ გაყვლეფას, ამ უსამართლობას. მას წინ ვერ აღუდგება, ე. ი. წინააღმდეგობას ვერ გაუწევს დღევანდელი მთავრობა, რაც უნდა იგი შეიარაღებული იყოს. მაგრამ ამას შეძლებს მუშა ხალხი მხოლოდ მაშინ, როცა იგი შეგნებული და შეკავშირებულია. სანამ მუშა ან მუშების ჯგუფი დაქსაქსული და განმარტოებულია, სანამ მუშა ხალხში არ არის სოლიდარობის და ერთობას იღვა განმტკიცებული, ერთი სიტყვით, სანამ მუშა ხალხს გათვალწინებული არა აქვს თავისი კლასობრივი მდგომარეობა, იგი უძლურია, მას ადვილათ ყვლეფს და ავიწროებას საზოგადოების მუქთა-ხორა ნაწილი. ამიტომაც მთავრობა და ყველა მისი დამქაშები ყოველგვარ ღონისძიებას ხმარობდენ, რათა მუშების ბნელ და ნესტიან სარდაფებში არ შექრილიყო სინათლის შუქი, რათა მუშებს არ შეეგნოთ თავისი ნამდვილი მდგომარეობა და მიზეზი თავისი გაჭივრებისა და დაჩაგვრისა. მაგრამ ამაო იყო მთავრობის მეცადინეობა: მათრახებით, ხიშტებით და თოფ-ზარბაზნებით შეიძლებოდა ადამიანების ამოხოცვა და ამოყლეტა, მაგრამ შეუძლებელი იყო ქეშმარიტების და სამარლიანობის აღმოფხვრა, შეუძლებელი იყო მუშებში შეგნების შეჩეება და მით უმეტეს ამ შეგნების სრულიად აღმოფხვრა. სულ მცირე ხნის განმავლობაში მუშების მოძრაობამ შეანძრია და ბოლოს თავდაღმა დაამხო რუსეთის თვითმპყრობელობის საძირკველი. პროლეტარიატმა პირველათ დაანახვა საზოგადოებას, რომ მთელი საზოგადოების ბედ-იღბალი მუშა ხალხზე კიღია, რომ თუ იგი გაჩერდა და თუ მან შეწყვიტა მუშაობა, საზოგადოებრივი ცხოვრების მაჯის კემა უნდა შეწყდეს,

მთელი ცხოვრება უნდა შეჩერდეს. პროლეტარიატის ბრძოლის ტაქტიკა ზე საშუალება: გაფიცვები, მიტინგები, დემონსტრაციები თითქმის ყველა რადიკალურ და ლიბერალურ ელემენტების ტაქტიკათ გადაიქცა, და უკანასკნელ დროს ყველა ესენი პროლეტარიატის დროშის ქვეშ გამოვიდნენ თვითმპყრობელი მთავრობის წინააღმდეგ. ყველა უძლური იქით მიდის, საითაც ძალას ხედავს. ყველა ეს ელემენტები პროლეტარიატის სიძლიერეში რომ დარწმუნებული არ იყვენ, არც ერთი იმათგან თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ ბრძოლაში პროლეტარიატის დროშას არ ამოეფარებოდა. უკანასკნელ დრომდის, სანამ თვითმპყრობელობის საძირკველი არ შეიერყა არც ერთ რადიკალურ და ლიბერალურ ბურჟუაზიის ჯგუფს არავითარი ორგანიზაცია და გარკვეული სამოქმედო პროგრამა არ ჰქონებია შემუშავებული. იყო მხოლოდ ერთი პარტია — რუსეთის სოც.-დემოკრ. მუშათა პარტია, რომელიც უკვე მოწყობილი იყო ორგანიზაციულად და რომელსაც ჰქონდა შემუშავებული გარკვეული სამოქმედო პროგრამა. სწორედ ბურჟუაზიულ კლასების სრული მოუშხადებლობით აიხსნება ის გარემოება, რომ იმათი წარმომადგენლები თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ ატეხალ ბრძოლაში პროლეტარიატის წითელ დროშის ქვეშ მოექცენ. თვითმპყრობელობა დღეს ყველასათვის, საზოგადოების ყველა კლასებისათვის მეტ ბარგათ გადაიქცა. იმის დამზობა და მის ადგილას წარმომადგენლობითი მთავრობის დაფუძნება, ყველასათვის აუცილებელ საჭიროებათ გადაიქცა. მაგრამ ამაში უძლური იყვენ ყველა ბურჟუაზიული პარტიები. ეს მხოლოდ პროლეტარიატს შეეძლო. და აი კიდევაც პირველი იერიშის დროს თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ ლიბერალური და რადიკალური ბურჟუაზიის წარმომადგენლები პროლეტარიატს შეურიდდნენ. და აი თვითმპყრობელობა ძლიერ იქნა, გამოცხადდა რაღაც კონსტიტუციის მსგავსი. რა თქმა უნდა, რომ ეს არ დააკმაყოფილებდა მეზობელ პროლეტარიატს და მან იარაღის დაყრას მაგიერ კიდევ უფრო გაძლიერა ბრძოლა. აი აქ კი შეკრთენ ბურჟუა-ლიბერალები. მაგრამ პირველ დღეებში კიდევ ვერ ბედავდნენ მუშების წინააღმდეგ ამხედრებას. ისინი კიდევ პროლეტარიატის თავგანწირული და დიადი ბრძოლის გავლენის ქვეშ იმყოფებოდნენ. ისინი ვერ ახერხებდნენ მთავრობის მიხრობას, თუმც არ მაღავედნენ, რომ თუ მთავრობა გაამართლებს თავის დაპირებას, ისინი მზათ არიან მას გვერდში ამოუდგნო. ესენი იყვენ ეგრეთ წოდებულ კონსტიტუციონალურ — დემოკრატიულ პარტიის, რადიკალური ბურჟუაზიის წარმომადგენლები. თუ ასე მოიქცენ რადიკალური ბურჟუაზიის წარმომადგენლები, ადვილი წარმოსადგენია, როგორ მოიქცეოდნენ ლიბერალური და ნახევრათ ლიბერალური პარტიები. იმათ პირველი ნაბიჯი არც კი ჰქონდათ გადადგმული წინ, რომ უკან დაიხიეს და თავისი თავი „წესიერების პარტიათ“ გამოაცხადეს. და აი დღეს ჩვენ ვხედავთ, რომ ბურჟუაზიულ კლასების სხვა და სხვა პარტიები დგება, ორგანიზაციებს აწყობენ, მუშების წინააღმდეგ კავშირებს აარსებენ, რომ პროლეტარიატის ბრძოლა შეზღუდონ, შეაჩერონ. იმით კარგათ იციან, რომ დღევანდელი თავისუფლება პროლეტარიატს ვერ დააკმაყოფილებს, რომ პროლეტარიატის მოძრაობა მთელი დღევანდელი ბურჟუაზიული წესჩყობილების წინააღმდეგ არის მიმართული.

აშკარაა, რომ პროლეტარიატი ახლო მამავალიში სრულებით განმარტოებული დარჩება, მას არ ეყოლება მოკავშირე იმ დიად ბრძოლაში, რომლის მიზანი სოციალიზმის განხორციელებაა, როცა ბოლო უნდა მოეღოს ადამიანის

ყოველგვარ დაჩაგრას და შევიწროებას. მაგრამ პროლეტარიატი ისარგებლებს და შესანიშნავათ გამოიყენებს ამ სუფლებას, რომელიც მან დღეს მოიპოვა და რომლისთვის მან ამოდენი სისხლი დაღვარა. დღევანდელი თავისუფლება ის ძლიერი საშუალებაა, რომელიც გაუადვილებს მუშა ხალხს ორგანიზაციულად შეკავშირებას და გაერთიანებას. მუშათა მოძრაობის საბოლოო მიზანი სოციალიზმის დამყარებაა; პოლიტიკურ თავისუფლების მოპოება დიდი ნაბიჯის წინ გადადგმა ამ მიზნის განხორციელებისაკენ რაც შეიძლება ფართო პროპაგანდის გაშართვა ყოველგან, სადაც კი მუშა ხალხი ცხოვრობს და რაც შეიძლება მეტი მუშების მტკიცე კავშირით გაერთიანება, — აი რა შეადგენს დღეს სოც.-დემოკრ. მუშათა პარტიის უპირველეს დანიშნულებას. რუსეთის პროლეტარიატი შეძლებს დღევანდელ პატარა თავისუფლებას გამოყენებას თავის დიდებული მიზნის განხორციელებლათ.

სხვა და სხვა ამბები.

დღეს, 13 ნოემბერს, ვერაზე დანიშნულია სახალხო მიტინგი რუს. სოც.-დემოკრ. მუშათა პარტიის „უმრავლესობის“ ფრაქციის თფილისის კომიტეტის მიერ.

— დღეს 13 ნოემბერს, ამიერ-კავკასიის რკინის გზის სახელოსნოების თეატრში ქართულ სცენის მოყვარულნი დაზარალებულ გურულების სარგებლოდ წარმოდგენას მართავენ. ბილეთების ფასი მომატებულია.

— 20 ნოემბერს, თბილისის სახანო თეატრში გაიმართება ქართული ოპერა გურიაში კახაკებისაგან გადამწვარ ოჯახების სასარგებლოდ. წარმოდგენილ იქნება სამ-მოქმედებიანი ოპერა „სველიელი დალაქი“, მუსიკა როსსინისა. მონაწილეობას მიიღებენ: ქ-ნი ძნელაძისა, ბაქრაძისა; ბ-ნი რჩელიშვილი, ცხომელიძე, ალასოვი, ჯაფარიძე, ნეიფარიანი, ი. კარგარეთელი. დასასრული გაიმართება კონცერტი, რომელშიც მონაწილეობას მიიღებენ რუსულ საოპერო დასის მომღერალნი: ქ-ნი არციბაშვიცისა; ბ-ნი კოლოტოვი, ევლახოვი, ტომაშევიჩი და ქართული ხორო შეასრულებს რამდენსამე ქართულს სიმღერას.

— მოსკვიდან მივიღეთ შემდეგი დეპეშა: 9 ნოემბერი. სრულიად რუსეთის საგლეხო კავშირის და სახალხო მასწავლებელთა და სახალხო სწავლა-განათლების მოღვაწეთა კავშირის შეერთებული კრება თავის ძმურ სალამს უგზავნის ქართველ ერის ყველა მეზობელთ და გურულებსაც, რომელნიც რუსეთის მშრომელ ხალხის დიად განმანათლისუფლებელ მოძრაობის სათავეში დგანან. კრება პატივსა სცემს ბრძოლაში მოკლულთა ხსოვნას. დახოცილთ — დიდება, ცოცხლებს — თავისუფლება! კრების თავმჯდომარე ტანი. მდივანი სკვორცოვი.

— 13 ამ თვეს გურიაში აპირებს წასვლას ქუთაისის ვიცე-გუბერნატორი ა. ყიფშიძე. გურიაში ეხლა თითქმის ყველა დაწესებულება — ადმინისტრაციული სასამართლო, საფოატო, მოისპო. ვიცე-გუბერნატორს მინდობილი აქვს გურულებთან მოლაპარაკება და ამ დაწესებულებათა მოქმედების განახლება. (ც. ფურ.)

— ბათუმსა, ბათუმის ოლქსა დე კინტრიშის ხეობაზე სამხედრო წესები გაუქმდა.

— ქიათურაში 8 ნოემბერს, დილის ათ საათზე, სადგურის ახლოს, ლიანდაგზე მოჰკლეს ბესარაბიის პოლკის მეექვსე როტის კომანდირი ტარასოვი. მკვლეელი დასჭრეს და შეიპყრეს.

მხ. ბიბიხაი უწყობილია

— 22 ოქტომბრის ამბის გამო ნამესტნიკმა მადლობა გადაუხადა ჯარს, რომ ისე ერთბაშად ჩააქრო არეულობა (за быстрое сосредоточение) და თავი არ დაჰკარგა. ამასთან ერთად ნამესტნიკი სწერს: ამიერიდან იმ შენობებს, საიდანაც სროლა მოგესმებათ, სროლითვე გაეცი თ პასუხიო.

— ქიათურაში რკინის გზის სახალხო მატარებლების მოძრაობა 4 ნოემბრიდან დაიწყო. პირველი სახალხო მატარებელი წითელი დროშებით შემკული მოვიდა. ერთ დროშაზე, სხვათა შორის, ეწერა: „ძირს დვითმპყრობელობა, გაუმარჯოს თავისუფლებას!“ დაბაში სხვათერვ სიწყნარა.

— „ნოვოე ვრემია“ იუწყება, რომ 6 ნოემბერს, საღამოს 6 საათზე „ნოვოე ვრემია“-ს სტამბაში მივიდა 100 მუშა და, მუშათა დებუტატების საბჭოს კომიტეტის ბრძანებით, განიზრახეს სტამბაში დაებეჭდათ „მუშათა დებუტატების საბჭოს ცნობების“ მეშვიდე ნომერი. სტამბის გამგე და მოსამსახურენი დაატუსაღეს და შეუდგენ მანქანაზე ბეჭდვას. სტამბის ყველა შესავალში შეიარაღებული მუშები იდგნენ. ვინც სტამბაში მივიდოდა, ყველას ატუსაღებდნენ. ბეჭდვა გაათავეს დილის 10 საათზე. დაბეჭდილი გაზეთის ფურცლები ეტლებით წაიდეს. პოლიციამ ეს ამბავი მხოლოდ მეორე დღეს გაიგო.

— ვლადივასტოკში ამას წინათ ჯარში დიდი არეულობა მოხდა. 6 ნოემბერს, ქალაქს გამოცოცხლება დაეტყო, თუმცა უცხოეთის გემების გადმოტვირთვის არ შესდგომიან. ჯარში არეულობა წყნარდება ლინევიჩის ბრძანების წყალობით, რომელმაც განკარგულება მოახდინა, დაუყოვნებლივ დაითხოვონ 5,000 ჯარის კაცი სათადარიგოთ და ყველა ძველი სათადარიგო პრიამურისა. საშინელ სურათს წარმოადგენს დანგრეული ქალაქი. დაარსდა კომიტეტი დაზიანებულითათვის დახმარების აღმოსაჩენათ. ჩინელებმა თავი შეაფარეს გემებზე. ბევრი წავიდა. სანოვავე არაა.

— გროდნოში 7 ნოემბერს არეულობა მოხდა მე 26-ე საარტილერიო ბრიგადაში. უბრალო ჯარის კაცთა ერთი ნაწილი დატუსაღებულია. მიზეზი არეულობისა ისაა, რომ მათ მოისურვეს წინად დისციპლინის დარღვევისათვის დატუსაღებულ ამხანაგების განთავისუფლება.

— ეკატერინბურგში 7 ნოემბერს საბჭომ ერთხმად დაადგინა, მოსთხოვოს მთავრობას პოლიტიკურ დამნაშავეთა სრული ამნისტია, გადასდოს 500 მანათი ამგვარ დამნაშავეთა დასახმარებლათ და ამ გვარივე მიზნით ხმოსანთა შორის გამართოს ხელის მოწერა.

— დონის როსტოვში 7 ნოემბერს ასმოლოვის ქარხანასთან მუშებსა და კახაკებს შორის შეტაკების დროს მიძიმეთ დაიჭრა ათი კაცი.

— პოლიციის მე-7 ნაწილში, 9 ნოემბერს, საღამოს 7—8 საათზე, ერთი ალიაქოთი ატყდა, ზნმა გავარდა: „თფილისის პოლკის 4000-მდე სალდათი აჯანყდა, დუქნები დაკეტეთ, თორემ უბედურება აუცილებელია“. მართლაც, მთელ ავლაბარში მსწრაფლ დუქნები ჩაკეტეს და ყველა სახლისაკენ გარბოდა. როგორც გიმორიკვა, თფილისის გრენადერთა პოლკში შემდეგი ამბავი მომხდარა: ერთს სალდათს ჯარის ყასბის ბიჭთან ლაპარაკი მოსვლია. ბიჭს მოუქნევია დანა და სალდათისათვის მუნდირი ჩამოუჭრია. სალდათებს მოჩხუბარი ბიჭი დაუჭერიათ და მორიგე აფიცრისათვის გადაუციათ. მერე ბიჭის პატრონი მოსულა და მოუხერხებია ბიჭის განთავისუფლება. ეს რომ სალდათებს გაუგიათ, გული მოსვლიათ და მოულაპარაკნათ იმაზე, თუ რათ განთავისუფლეს ბიჭი და

რატომ პასუხის გებაში არ მისცეს. სალდათები წასულთნ შორიგ აფიცერთან და გულმოსულებს ლაპარაკი დაუწყიათ. აფიცრს დაუნახავს, რომ სალდათები ადგილობრივი იყვნენ და პოლკის აფიცრთა კლუბში შესულა. მთელი პოლკი ფეხზე დადგა, მისცვივნიან აფიცრს და დაუწყიათ პროტესტის გამოცხადება: „ჩვენ აქ შიმშილით ვიხოცებით, აი, ჩვენი ცოლ-შვილისაგან გამოგზავნილი წერილები, ისინიც შიმშილით გვეხოცებიან, რათ გვამყოფებთ ასეთ მდგომარეობაში! აქ ქალაქში არავითარი „ბუნტები“ არ არის, გაგვანთავისუფლეთ, რომ წავიდეთ სამშობლოშიო“ და სხვა. აფიცრობა შეფიქრებულა და კლუბიდან წასულან. სალდათებს ტელეფონით პოლკის უფროსისთვის დაუძახნიათ. როგორც ამბობენ, პოლკოვნიკს მისვლისას ჯავრობა დაუწყია, იარაღი ამოულია და დამუქრებია. ამას უფრო გაუმწარებია სალდათები. მაშინ უფროსი შესულა სადგომში, იარაღი აუხდია, ისე გამოსულა ჯართან და დაუწყია ლაპარაკი, დამშვიდებულიყვენ. ჯარი დამშვიდებულია და უფროსისთვის მოთხოვნილებანი წირუდგენია, თან განუცხადებია. 10 ნოემბრის საღამომდე აგვისრულეთ ეს მოთხოვნილებაო. (ნ. ც. ფ.).

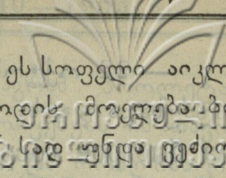
კ ო რ ე ს ბ ო ნ დ ე ნ ც ი ე ბ ი .

განჯა. როცა განჯაზე უნდა ვისმეს რამე თქვას ან დაწეროს, საჭიროა სახეში ქონდეს სამი განჯა: განჯა-სადგური, განჯათათრების და განჯა-სომხების. სადგურზე და მის ახლო-მახლო მცხოვრებთ რკინის გზის მოსახლურებები შეადგენენ, უმეტესობა აქ ქართველობაა. სადგურ განჯის მცხოვრებნი დიდათ განსხვავდებიან დანარჩენ ორი განჯის მცხოვრებთაგან: თუ სადგურზე ცხოვრება დუღს და გადადუღს, ქალაქში კი ცხოვრება მიდუნებულია; სადგურზე არა გრძნობ თავს მოწყვეტილათ კულტურულ ცენტრებთან, რადგანაც აქ ის ხდება (მეტადრე ამ ოთხ-ხუთ ბოლონდელ თვეში), რაც სხვაგან—ბრძოლა და მისწრაფება უკეთესის მომავალსკეს ქაჩადებულია. სულ სხვაა ნამდვილი ქალაქი განჯა.

ყოველ-გვარ კულტურულ მოძრაობის მხრით ქალაქი განჯა ჩამორჩენილი არის; მხოლოდ მოსწავლე ახალგაზდათა სუსტი პროტესტი არსებულ წეს-წყობილების წინააღმდეგ არღვევდა რამოდენიმეთ განჯის ცხოვრების ერთფერობას. სულ სხვას წარმოადგენს, როგორც ზემოთა ვთქვი, განჯა-სადგური: ამ რამდენიმეთ თვის განმავლობაში, მაინც შესამჩნევი ნაბიჯი წარსდგა წინ ასე რომ დღეს აქ სადგურზე მუშათა მტკიცე ორცვანიზაცია დაარსდა, რომელშიაც შედის 600—600 კაცი.

15 ოქტომბერს გამოცხადდა აქ რკინის გზის მოსამსახურეთა პოლიტიკური გაფიცვა; გაფიცვას პირველათ ხელს უშლიდენ ზოგიერთი ვაჟ-ბატონები, მაგრამ 16 ოქტომბერს ღამით სადგურის უფროსის თანაშემწეს, ტერპილოვსკის, ვილაცყებმა შიგ კაპარდაში მოარტყა ტყვია, რომელმაც შუბლს აუხვია (ალბათ კაპარდის ხათრით) და მხოლოდ ქოჩორზე ცოტა ტყავი ააფხაქნა. ამ ამბის შემდეგ კი გაფიცვისთვის მაინცა და მაინც არავის შეუშლია ხელი; ბ-ნი ტერპილოვსკი ძმა გახლავთ ტრაგიკულათ გადაცვლილის თბილისის სადგურის უფროსისა.

18 ოქტომბერს გავიგეთ მანიფესტის გამოცხადება; სადგურზე გაიმართა მიტინგი, რომელზედაც გადაწყდა მანიფესტაცია გამართულიყო დაუყოვნებლივ ქალაქშიაც ადგილობრივ სოციალ-დემოკრატიულ მუშათა ორგანიზაციის მეთაურობით. ათასამდე კაცი და ქალი წითელი დროშებით ხელში, რომელზედაც წარწერები იყო ქართულ-სომხურ-თა-

თრულ და რუსულ ენაზე, რკინის გზის მუსიკით და მარსელიეზის სიმღერით გაემართა სადგურიდან ქალაქში. ქალაქიდან მანიფესტანტებს მიეგება მოსწავლე ახალ გაზიობა და ზოგიერთი ინტელიგენტი პირები. საღამოს 4¹/₂ საათზე მანიფესტანტები შემოვიდნენ ქალაქში, პოლიცემისტერმა მიმართა ხალხს წითელი დროშები დამალათ, მაგრამ ამაზე მარსელიეზის სიმღერით უპასუხეს. ხალხმა შემოიპირა ქალაქის უმთავრესი ქუჩები და გაიფრდა ქალაქის ბაღთან, გუბერნატორის სახლის ახლო. აქ ორატორებმა სიტყვები წარმოასტუმრეს ქარაულ და რუსულ ენებზე, შემდეგ წარმოასტუმრა სიტყვა სომეხ ა ამხანაგმა და ბოლოს წარმოათქვა სიტყვები თათრულ ენაზედაც, რაც ძლიერ სასიამოვნოთ დარჩა. თავიანთ სიტყვებში ორატორები რასაკვირველია არჩევდნენ, რომ ოქტომბრის მანიფესტი ბოძებული კი არ არის, არამედ პროლეტარიატმა სოციალ-დემოკრატიის ხელმძღვანელობით დიდი ხნის სისხლის ღვრის შემდეგ ხელიდან გამოგლოჯა თავდასულ ბიუროკრატიათ, რომ ეს პირვლი ნაბიჯია პროლეტარიატისაგან მედგრათ გადადგმული, რომელსაც უნდა მოყვეს მეორე, მესამე და მეტიც, ვიდრე სოციალიზმი განხორციელდებოდეს და სხვა და სხვა. შეეხენ აგრეთვე სომეხ-თათართა დღევანდელ ურთიერთობას და აღნიშნეს სომეხ-თათართა ბურჟუაზიის როლი ამ ორი ერის სისხლის ღვრაში. მიტინგი გათავდა. მანიფესტაციები გაგრძელდა მეორე დღესაც, 19 ოქტომბერს. 20 ოქტომბერს თათრებმა გამართეს საკუთარი მანიფესტაცია საზანდრის დაკვრით და ამ დღეს ერთმა თათრმა წარმოასტუმრა სიტყვა სომეხებს ნიწილში სომეხებსა და თათრებ შორის ძიობა-ერთობის განმტკიცებაზე. სხვათა შორის წარმოასტუმრა მან, რომ კავკასიაში ერთობის მაღიარებელი მოძრაობა მხოლოდ გურჯებმა (ქართველებმა) შექმნეს, მაშინ როდესაც ჩვენ—სომეხები და თათრები ერთმანეთის ჟღერაში ვლევთ ჩვენ დღესაც; დროა მოვიდეთ გონს, დავივიწყოთ შური და მტრობა და ქართველთან ერთათ (რასაკვირველია ქართველ მშრომელ ხალხთან) ჩვენც ჩავებყუთ განმათავისუფლებელ მოძრაობის ფერხულშიო.

21 ოქტომბერს გავრცელდა ხმა რომ „დროშაკისტებს“ ვითომ მიემართოს პოლიცემისტერისათვის ნება მოგვეცა ანტისოციალ-დემოკრატიული მანიფესტაცია მოვახდინოთო, მაგრამ პოლიცემისტერს ვითომც ნება არ მიეცეს.

27 ოქტომბერს მოიხსნა ვაფიცვა განჯაში. «პატრიოტული» ანუ ხულიგანური მანიფესტაცია განჯაში, საბედნიეროთ, არ მოხდარა. 27 ოქტომბერს, საათის ცხრაზე დილით შეიქნა ერთი ჩოჩქოლი ბაზარში. გავრცელდა ხმა, რომ დღესვე მოხდება სისხლის ღვრა სომეხებსა და თათრების შორისო. მსწრაფლ დაიკეტა დუქანები და ორივე მხარე საომრათ მზადნებას შეუდგა. და აი რა მოხდა: საათის ცხრაზე ერთ მახლობელ თათრის სოფლიდან ბაზარში მოაქენა უბელო ცხენი ერთმა თათრმა და გაშმაგებულმა მიმართა მართლმორწმუნეთ: „ხალხო! წუხელი დაგვეცენ სომეხები თავს, რიცხვით 500-სამდე და სულ აგვიკლეს, გადაგვწვეს და ჩემს გარდა ყველანი დახოცეს, მე გამოვასწარ ძლივს. ხალხო! ნუ თუ შურს არ იძიებთ?“ და სხვა ამ გვარები. აი ეს გახლდათ ხალხის არევ-დარევის მიზეზი. პოლიცემისტერის განკარგულებით შეპყრობილ იქნა «მქადაგებელი». მაგრამ ორი საათის შემდეგ ისევ გაუშვეს ვილაციის თავდებობის ქვეშ.

როგორც გახმომკეს, გამოძიებამ აღმოაჩინა, რომ არავითარი თავ-დასხმა სომეხებისაგან არ მომხდარა და ტყუილათ გავრცელა საშინელი ამბავი იმ თათრმაო, და თუ ეს ასეა, რაღათ გაუშვეს ის თათარი?... ერთი სიტყვით დღე არ გა-

დის ისე, რომ არ გავრცელდეს ხმა. ესა და ეს სოფელი აიკლეს თათრებმა, ესა და ეს—სომეხებმაო, და როდესაც მოვიდნენ ქალაქში ამ საშინელ ამბებს არ იცი. რაში ანკარად უნდა ვეძებოთ ხსნა?

ერთათ ერთი ხსნა იმაშია, რაც უკვე გამოთქვა ჩვენმა ორგანომ (მოგზ. №№ 33 და სხვები): სანამ ამ ორი ერის მუშა ხალხი იმდენათ არ ამადლდება ვონებით, რომ თავისი კლასიური ინტერესი შეიგნოს და თავი დააღწიოს ბურჟუაზიის და სამღვდლოების გავლენას, რომელთა იდეოლოგიები კვლავ განაგრძობენ კლასთა შორის «საერთო ნიადაგის» და ჰარმონიის ძებნას, მანამდი არავითარ ძალებს არ შეუძლიათ ამ ორ ერთა შორის განხეთქილების მოსპობა. კლასიური ინტერესების შეგნება, კლასიურ წინააღმდეგობის გაღრმავება სომეხ-თათართა მუშა ხალხში, აა სომეხ-თათართა სოციალ-დემოკრატიის უმთავრესი მიზეზი და მოვალეობა! ნუ თუ სომხის მუშა ხალხს არ ძილუძს შექმნას ისეთი ძლიერი სოციალ-დემოკრატიური პარტია, რომელიც წინააღმდეგს სომხის ბურჟუაზიის ნაციონალ-შოვინისტურ პარტიათ, როგორც «დროშაკისტების» პარტიაა. ჩვენ გვჯერა, რომ დღეს ეს არა თუ შესაძლებელია, არამედ აუცილებელი საჭიროებაა.

Sandäman.

რ უ ს ე თ ი.

30 ოქტომბერს ნიკოლაევის რკინის გზის ალექსანდროვის მექანიკურ ქარხანაში გაიმართა მიტინგი. ალექსანდროვის ქარხნის მუშათა საბჭოს წარმომადგენელმა მოახსენა შეკრებილებს შედეგი წინ დამით მომხდარ მუშათა დებუტატების კრებისა, რომელმაც გადასწყვიტა შემოიღოს 8 საათ. სამუშაო დღე რევოლიუციონური საშუალებით. დიდის აღტაცებით მოისმინა კრებამ ემიგრანტების. ბ. დეიჩის და ვ. ზისულიჩის რუსეთში დაბრუნების ამბავი. ისინი ეხლა პეტერბურგში იმყოფებიან თურმე და დიდის პატივისცემით იქნენ მიღებული მუშათა რჩევას წარმომადგენელთა მიერ. გაიჩნა კითხვა იმის შესახებ თუ რანაირათ მოექცენ შავ რაზმელ მუშებს. ჯერ უნდოდათ გამოერიცხათ ისინი მუშათა წრიდან, მაგრამ მერე გადასწყვიტეს არ მიემართათ სასტიკი ზომებისათვის; უფრო სასარგებლო იქნება დაისწრონ ისინი საერთო კრებებზე და აუხსნან მათ რომ პოლიცია და რეაქციონური პარტია იმათ აბრიყვებს და ცდილობს მათი შემწეობით ხელი შეუშალოს პროგრესიულ მოძრაობას. მუშათა პარტია უნდა ცდილობდესა—ამბობდნენ მიტინგზე—იხმაროს ყოველივე კულტურული შემაკავშირებელი ზომები და მხოლოდ უკიდურეს შემთხვევაში მიმართოს რევოლიუციონურ საშუალებას. კამათის შემდეგ მიტინგზე დამსწრეთა მიიღეს იმ გვარივე რეზოლიუცია, როგორც მიღებული იყო ვიბორგში ლითონის ქარხნის მუშათა მიერ: „იმ დროს, როცა რევოლიუციის რისხვა ანგრევს თვითმპრობელობას, ჩვენთვის, მუშებისათვის საჭიროა მჭიდროთ შეკავშირდეთ ერთ პარტიათ, რომ შეგვეძლოს დაუღალავათ ვიბრძოლოთ ჩვენი ინტერესებისათვის, წინააღმდეგ შემთხვევაში ჩვენი გამარჯვების ნაყოფს ბურჟუაზიული პარტიები ჩაიგდებენ ხელში. მუშათა პარტიამ უნდა მიიღოს ისეთი პროგრამა, რომელიც მთელი ქვეყნის პროლეტარიატის ინტერესების გამოამხატველია. ასეთ პროგრამათ ითვლება პროგრამა საერთაშორისო სოციალ-დემოკრატიისა“. ამას გარდა რეზოლიუცია წინადადებას აძლევს რჩევას განაგრძოს ბრძოლა სახალხო მილიციის დაარებისათვის 8 საათ. სამუშაო დღის და სოციალიზმის დასამყარებლათ.

პუტილოვის ქარხნის მუშებმა, რაკი დარწმუნდნენ, რომ მათ წრეში იმყოფებოდა ასამდე კაცი, რომლებიც შავ რაზმელებს გადაუბირებიათ, წინადადება მიცეს დაუყოვნებლივ დაეტოვებიათ ქარხანა. ეს მოთხოვნა მათ მინდობდა სისრულეში მოიყვანეს.

30 ოქტომბერს გაზეთ „რუსის“ სტამბის მუშებს დაუდგენიათ რევოლუციონური საშუალებით შემოიღონ 8 საათ. სამუშაო დღე და სამი მორიგეობა.

30 ოქტომბერს შედგა პეტერბურგის მეკანდიტერების და პურის მცხოვრების კრება კავშირის შედგენაზე მოსალაპარაკებლად. გამოიკვია, რომ კავშირის წევრებათ არ მიიღებოდა ზედამხედველები და აღები; კავშირში მონაწილეობას მიიღებენ ოსტატებს გარდა შავი მუშებიც. კავშირის მიზანია — დაიცვას თავისი პროფესიის ინტერესები; გარდა ამისა მონაწილეობა მიიღოს პროლეტარიატის განმათავისუფლებელ მოძრაობაში. მომავალ დამფუძნებელ კრებაზე მოისმენენ კავშირის წესდების პროექტს, სხვა და სხვა დაწესებულებათა დელეგატების მიერ შემუშავებულს.

29 ოქტომბერს პეტერბურგში მოხდა შეერთებული კრება სოციალ-დემოკრატიების პარტიების სარაიონო კომიტეტთა წევრებისა, (უმცირესობას და უმრავლესობის). კრებამ განიხილა შემდეგი კითხვები: რა დამოკიდებულება უნდა იქონიონ მუშათა დეპუტატების საბჭოსთან; ამ საბჭოში არიან პეტერბურგის ქარხნების და ფაბრიკების მუშებისაგან ამორჩეულები, რომლებიც შეიძლება სამ ჯგუფათ დაეყოთ: სოციალ-დემოკრატები, „პარტიათა გარეშე მდგომნი“ და ფრიად უმნიშვნელო ჯგუფი სოციალ-რევოლუციონერებისა.

„პარტიას გარეშე მდგომნი“ უმეტეს ნაწილათ სოციალ-დემოკრატებს ემხრობიან და სოციალ-დემოკრატების ყველა რევოლუციონერს მხარს უჭერენ. ამ ნაირათ დეპუტატთა საბჭო ხმის უმეტესობით ლებულობდა სოციალ-დემოკრატების რევოლუციონერებს. „მუშათა დეპუტატების ცნობებსაც“ სოციალ-დემოკრატიული ორგანოს ხასიათი ქონდა, ყველა წერილებს სოციალ-დემოკრატები ათავსებდნენ შიგ. ასე რომ, საბჭოს ფაქტიურათ სოციალ-დემოკრატები ხელმძღვანელებენ. მიუხედავათ ამისა ახირებული დამოკიდებულება აქვს საბჭოს პარტიასთან: თუმცა ფაქტიურათ სათათბირო სოციალ-დემოკრატიულია, მაგრამ იმას არავითარი სავალდებულო დამოკიდებულება არ აერთებს პარტიასთან. საყოველთაო გაფიცვის მოწყობის დროს ეს კითხვა არ იყო წამოყენებული საბჭოში, რომელიც მაშინ გაფიცვების კომიტეტს წარმოადგენდა, მაგრამ ახლა შიგ საბჭოში წამოყენებულია საკითხი: რომელ პარტიას უნდა მიემხროს ის. ამ დღეებში მომხდარ ორი ფრაქციის (უმცირესობის და უმრავლესობის) ფედერატიულ რჩევის სხდომაზე შემდეგი რევოლუციონერები გამოიტანეს: თუ დეპუტატთა საბჭო არ კმაყოფილდება განსაზღვრულ კონკრეტული მოქმედებით და პოლიტიკურ ასპარეზზე მოქმედება სწადია, რუსეთის სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიის ხელმძღვანელობით უნდა იმოქმედონ.

26 ოქტომბერს კრება სულ იმაზე მსჯელობდა, თუ როგორ გაატარონ ეს რევოლუციონერები ცხოვრებაში. „უმცირესობის“ ფრაქციის წარმომადგენლებმა განაცხადეს, რომ ფედერატიული საბჭოს რევოლუციონერთა ისინი სავალდებულოთ არ თვლიან, რადგანაც ის სარაიონო კომიტეტებისაგან არ არის დამტკიცებული. მაგრამ რადგანაც „უმცირესობის“ წარმომად-

გენერლი საჭიროთ თვლიან, რომ საბჭოს სოციალ-დემოკრატიული ხასიათი ქონდეს, იმათ შემდეგ წინადადება შემოიტანეს: არ უნდა დავაჩქაროთ საბჭოს პარტიის წარმოცხვა და თუ შიგ საბჭოში წამოაყენეს ეს საკითხი, უნდა გვეცადოთ და რამენაირათ „გადავაფუქნოთ“.

„უმრავლესობის“ წარმომადგენელი კი, პირიქით, იმ აზრის იყვენ, რომ კითხვების „გადაფუქნება“ სოციალ-დემოკრატებს არ შეფერის და რადგანაც დეპუტატების საბჭოში ეს კითხვა კიდევ წამოაყენეს, სოციალ-დემოკრატები უნდა ეცადონ, თუ საბჭო პოლიტიკური ორგანიზაციის სახეს იღებს, უსათუოთ რუსეთის სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიის ხელმძღვანელობა უნდა მიიღოს. პარტიის გარეშე საბჭო მარტო მაშინ შეიძლება დარჩეს, თუ პროფესიონალურ ორგანიზაციათ გადაქცევა კონკრეტულ მიზანს დასახავს. ან და სხვა და სხვა ორგანიზაციებს შეთანხმებას ეცდება ბრძოლის გასაძლიერებლათ.

როდესაც ფედერატიული რჩევის რევოლუციონერები პრინციპიალური მხრით გაარჩიეს, ფედერატიულმა რჩევამ შემდეგი პრაქტიკული ხასიათის რევოლუციონერები წარმოადგინა:

- 1) გაიმართოს რამდენიმე მიტინგი, რომლებზედაც უნდა გამოყრკვას სოციალ-დემოკრატიული პარტიის, როგორც პროლეტარიატის კლასობრივი ბრძოლის ერთადერთი ხელმძღვანელი მნიშვნელობა;
- 2) გაიმართოს ორივე ფრაქციის რაიონების კომიტეტთა წევრების და რაიონის წარმომადგენელ სოციალ-დემოკრატთა კრებები, რათა გამოარკვიონ, თუ რომელ ზავოლში თუ ქარხანაში უნდა მოხდეს დამატებითი ანუ ხელ-ახალი არჩევნები და დანიშნოს კანდიდატები;
- 3) მოეწყოს მუშა-დეპუტატთა საბჭოში სოციალ-დემოკრატიული „ბლოკი“.

როდესაც რევოლუციონერები უკვე წამოყენებული იყო, „უმცირესობის“ წარმომადგენლებმა განაცხადეს, რომ კრებას არავითარი უფლება არა აქვს, რადგან „უმცირესობა“ რაიონის კომიტეტების ყველა წევრი არ იღებენ მონაწილეობას. ამის და მიხედვით „უმცირესობის“ წარმომადგენლებმა უარი განაცხადეს ხმის მიცემაზე. რაიონის კომიტეტთა დანარჩენმა წევრებმა ერთხმათ მიიღეს ფედერატიული კომიტეტის რევოლუციონერები.

29 ოქტომბერს მოხდა მუშათა დეპუტატების საბჭოს კრება. კრებას აუარებელი ხალხი დაესწრო. კრების განსაკუთრებული სიცოცხლის მიზეზი ის იყო, რომ კრებას დაესწრენ საზღვარ-გარეთიდან დაბრუნებული გამოჩენილი სოციალ-დემოკრატი ვერა ზასულდინი და ლ. გ. დეიჩი. როდესაც სპატიო სტუმრები შუაში ამართულ ესტრადაზე გამოჩნდნენ, ხანგრძლივმა ტაშის ხმამ მოცო მთელი კრება. მრავალი ორატორები აღტაცებით ეგებებოდნენ ხალხის განთავისუფლებისთვის თავ-განწირულათ მებრძოლების სამშობლოში დაბრუნებას, იხსენებდნენ იმ მძიმე ეკლიან გზას და იმ ტანჯვას და წამებას, რომელიც გამოსცადეს თავისუფლებისათვის თავ-განწირულებმა აქამდის. ბოლგარის სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიის წარმომადგენელი მიესალმა ძვირფას სტუმრებს და თავის სიტყვაში აღნიშნა ის თვალ-საჩინო გავლენა, რომელიც იქონია რუსეთის სოციალ-დემოკრატთა ბოლგარის პროლეტარიატზე. ბოლგარელ ამხანაგის შემდეგ ილაპარაკა სოციალისტ-რევოლუციონერთა პარტიის წარმომადგენელმა. ორატორმა მოულოცა სოციალ-დემოკრატიულ პარტიას ვერა ზასულდინის და დეიჩის დაბრუნება და დაუმატა რომ სოციალისტ-რევოლუციონერებო სიხარულით ეგებებიან

დამსახურებულ მებრძოლთ, მაგრამ, მწუხარებას გამოსთქვავენ, რადგანაც დანარჩენი მებრძოლნი, რევოლიუციის ძველი მეგობრები: ბრეშკოვსკაია, რომელსაც ასე მალლა და წრმენით ეჭირა ხელში წითელი დროშა, საჭონოვი და გერშუნი, ჯერ კიდევ ბნელ ციხეში სხედან და იტანჯებიან. ამ ორატორის სიტყვებშიც აღტაცებული თანაგრძობა გამოიწვია, ყველა ორატორების შემდეგ ტრიბუნაზე ავიდა დეიჩი და მხურვალე მადლობა გადაუხადა აქ შეკრებილებს ასეთი თანაგრძობისათვის. თავის მოკლე სიტყვაში დეიჩი დაასურათა რუსეთის რევოლიუციონური მოძრაობის ისტორია; შეადარა მე-70 წლებში „ნაროდნაია ვოლას“ სამოქმედო ასპარეზზე გამოსვლა ახლანდენ მომენტს, რომელსაც დრმა ისტორიული მნიშვნელობა აქვს, რადგანაც რუსეთის მუშა ხალხი და დიდებულ რევოლიუციონურ არმიას წარმოადგენს.

პრეზიდუმის ერთმა წევრმა შესთავაზა ვ. ზასულიჩს და დეიჩს დაეჭირათ საპატიო თავმჯდომარეების ადგილი, რადგანაც კრებამ პრაქტიკული კითხვების გადაწყვეტას უნდა შეუდგეს.

კრებას უნდა გადაეწყვიტა, რომელი პარტიის ხელმძღვანელობით უნდა იმოქმედოს მუშათა დებუტატების საბჭომ. თუ საბჭო რუსეთის სოციალ-დემოკრატიულ მუშათა პარტიას შეუერთდა, საბჭოდან სოციალისტ რევოლიუციონერები და «პარტიათა გარიშგ მყოფნი» უნდა გავიდნ და ამ ნაირათ პეტერბურგის პროლეტარიატის შეერთებული ორგანიზაცია დაირღვევა. რადგანაც ეს კითხვა ფრიად სერიოზული გამოდგა—ალარ გადაუწყვეტიათ.

კრებამ შემდეგი კითხვები განიხილა: 1) მუშების შეიარაღება. 2) 8 საათის სამუშაო დღის შესახებ. პირველი კითხვის შესახებ დელეგატებმა მოახსენეს კრებას, თუ როგორ იარაღდებიან იმ კონტრ-რევოლიუციონურ მოქმედებათა მოლოდინში, რომელსაც მომავლადი რეჟიმის დამცველები ამზადებენ ყველგან. 28 ოქტომბერს მუშები ყველა ადგილს სქედდენ ფოლადის ხმლებსა და ხანჯლებს, ამზადებდენ სხვა თავის დასაცველ იარაღს. ამ მუშაობაში ყველა მუშები იღებდენ მონაწილეობას მოხუცებიდან დაწყებული—შაგირდებამდე. პუტილოვის ქარხნის დელეგატებმა სასიამოვნო ფაქტი აღნიშნა. მან თქვა, იარაღების დამზადებაში ჩვენ ქარხანაში ის მუშებიც იღებდენ მონაწილეობას, რომელნიც უკანასკნელ გაფიცვების დროს გაფიცულებს სდევნიდენ კეტებით და რკინის ლომებით. ნევის ქარხანაში მუშებმა ფოლადი მოსთხოვეს დირექციას იარაღისთვის. დირექციამ 25 ფუთი ფოლადი მისცა მათ. სიმენსის და გალსკეს ქარხნის მუშებმა ყველა მუშების თოფ-რევოლვერებით შეიარაღება მოთხოვეს ქარხნის ადმინისტრაციას. მოსკოვის ზასტავას იქით კარგა ხანია არსებობს სოციალ-რევოლიუციონერთა მებრძოლი რაზმი, რომელიც ამ უკანასკნელ დღეებში მუდამ თავის მზვერავებს და პატრულებს აყენებდა მთელ რაიონში. ერთმა დელეგატმა ურჩია ამხანაგებს, ყველამ ბლომათ იქონიეთ თან გოგირდის სიმეშვეო.

შემდეგ კრება 8 საათის სამუშაო დღის შემოღების შესახებ კითხვაზე გადავიდა. კრებამ დიდი ყურადღებით მოისმინა იმ ქარხნების მუშათა მოხსენება, სადაც უკვე გახორციელებიათ 8 საათის სამუშაო დღე და შემდეგი ორი რეზოლიუცია მიიღო: „მუშათა დებუტატების საბჭოს საზოგადო კრებამ ერთხმად დაადგინა, რომ ორშაბათიდან, 31 ოქტომბრიდან, პეტერბურგის ყველა ქარხნებში და ზავოდებში რევოლიუციონური გზით გაახორციელონ 8 საათის სამუშაო დღე. ყველა რაიონების ურთი ერთ შორის დახმარება იქნება ამ

დადგენილების თავდები: „მუშათა დებუტატების საბჭო სიხარულით ეგებება იმ ამხანაგებს, რომელთაც რევოლიუციონური საშუალებით შემოიღეს 8 საათის სამუშაო დღე და წინადადებას აძლევს ჩამორჩენილ ქარხანებში დებუტატებთან 8 საათისათვის ბრძოლას და გაახორციელონ ეს ყოველგვარი საშუალებით ყველა იმ ქარხანათა დახმარებით, სადაც უკვე გაყვანილია ეს მოთხოვნა“.

როგორ მივხვება ბაჟო „კონსტიტუციას“
(დასასრული).

20 ოქტ. მიტინგი რკინის გზის თეატრში გაიმართა. სხვათა შორის ილაპარაკა თათრების წარმომადგენელმა. „ჩვენ—ამბობდა ახალგაზრდა თათარი—მხოლოდ ახლა გავიგეთ, თუ რისთვის იბრძვიან ჩვენი მოძმენი და რა ხდება ჩვენს ირგვლივ. ახლა ვგრძნობთ, რომ ის იავისუფლება, რომელიც ჩვენ შევიძინეთ, აუარებელი სისხლით არის ნაყიდი; ამ თავისუფლებით ჩვენც ვისარგებლებთ, ხოლო ჩვენი სისხლი იმისათვის სრულიად არ დაქვეულა. მოძმენო, ჩვენ გვგრძნობთ ამას და ეს გარემოება გვაიძულებს აწი მაინც არ ჩამოვრჩეთ იმათ, ვინც ხალხის განმათავისუფლებელ დროშის ქვეშ მოღვაწეობს... ჩვენ მოგვწონს სოც.-დემოკრატიული მოძღვრება და გთხოვთ, ამხანაგებო, მაშადიანთა ერთი ჯგუფის მონდობილობით, მიიღოთ ჩვენი სალამი და ძმური ხელი გამოგვიწიოთ. დავეხმარებით! ჩვენს ხალხს სურვილები და მისწრაფება კარგი აქვს, მაგრამ უმეცრება ღუპავს... ჩვენ დღემდის ვერ ვიცნობდით ჩვენს მტრებს. თვალები გვექონდა და ვერ ვიხედებოდით, ყურები გვება და არ გვესმოდა, თავი—არ მუშაობდა... სომხებო! ვაპატიოთ ერთმანეთს განვლილი უბედურება, დავივიწყოთ იგი და შევეცადოთ საერთო საქმისთვის თავდადებით სამსახურს“... —„მე არავის არ ვდებ იმდენ ბრალს, თქვა ამის შემდეგ სომხის ორატორმა—რამდენს ჩვენ ნაციონალისტურ პარტიებს და ჩვენს ბურჟუაზიას... სიხარულით ვეგებები ამხანაგ თათრის სიტყვებს და ხმამაღლა ვაღიარებ, რომ მხოლოდ მშრომელი ხალხის შეერთება მოუღებს ბოლოს ჩვენ შორის ატეხილ შურისძიებას. მე, სომეხი სოც.-დემოკრატი, პირველათ ვაძლევ ხელს ამხანაგ თათარს, სრულიად დარწმუნებული, რომ სოც.-დემოკრატიულ პარტიის დროშის ქვეშ, და მხოლოდ მის ქვეშ, ქრება ყოველ გვარი პირადი თუ ნაციონალისტური ინტერესები, ის აკავშირებს და აერთებს ერთი ბედის ქვეშ მყოფს ყველა ეროვნების მშრომელ ხალხს... გაუმარჯოს ძმობას, ერთობას!“ თათარმა და სომეხმა სოც. დემოკრატებმა ხელი ხელს მისცეს, საზოგადოება „ურასა“ და ტაშისცემით მიეგება, სცენაზე ამხანაგებმა „ინტერნაციონალს“ იმღერეს...

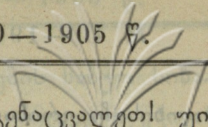
ასეთი იყო გამარჯვებულ ხალხის თავისუფლების პირველი დღეები ბაქოში.

მაგრამ, რადგანაც ხალხის გამარჯვება აღიარებულია ჯერ-ჯერობით მარტო ქალაქზე, ცხოვრებაში კი წინანდულათ ძველი წყობილების მოსამსახურეები თარეშობენ, გასაკვირი არ უნდა იყოს, რომ ისინი უკანასკნელ ღონეს იღონებდენ და ცხოვრების მთელ სიბინძურესა და ნაგავს თავს მოუყრიდენ, რომ იმის უკან და იმის საშუალებით ემოქმედნათ ხალხის წინააღმდეგ. და აი როცა მთელი რუსეთის მოწინავე ნაწილმა ნიშნათ მოახლოებულ (და არა მომხდარ) სრული გამარჯვებისა ააფრიალა თავისუფლების წითელი დროშა, რუსეთის საზოგადოებას სულით და ზნეობით დაბად და გარყვნილ ნაწილმა უმეცრების ხელით და ძველი წყობილების დამქაშთა ორგანიზატორობით ამოაფრიალეს ძველი,

ხალხის ჩაგვრისა და ტანჯვის გამხსენებელი, დროშა და მეფისა და „მეფის მიერ ბოძებულ თავისუფლების“ სახელით ძარცვა-გლეჯისა და უდანაშაულო ხალხის ხოცვას შეუდგენ... ოდესის, ტომსკის, როსტოვის, თფილისის და სხვ. და სხვ. ამბები უკანასკნელი გესლია თვითმყრობელ მთავრობის! რა თქმა უნდა ეს გესლი უფრო მწვავე იქნებოდა ბაქოში. 20 ოქტომბერს, ე. ი. იმ დროს, როცა ქალაქის სხვადასხვა ადგილებში მიტინგები იმართებოდა, ბაილოვში (ქალაქის ერთი ნაწილია) დაუძღვრებულ თვითმყრობილობის დასაცველათ საზოგადოების ნაძირალები იკრიბებოდნენ. „ოლეუმის“ პრომისელი ცნობილია, როგორც ბუდე ვგრეთ წოდებულ „პეტროვცებისა“ (პატრიოტების), ამ პრომისლის მუშებმა ააფრიალეს პირველათ ბაქოში სამეფრი დროშა, თავი მოუყარეს მის ქვეშ რამდენიმე ათეულ „ხულიგანს“ და გამოემართენ ქალაქისაკენ. აქა-იქ, რა თქმა უნდა, არაყიც გადაკრეს, ღმერთი ახსენეს—და გამოვიდნენ ნიკოლოზის ქუჩაზე. გზაში ყველას ქუდს ახდივინებდნენ, ბალკონიდან წითელ ფლაგებს გლეჯდნენ და სამეფრს აკიდებებდნენ. ერთს სტუდენტს და რამდენიმე მუშას ცემეს. პროცესიას სულ ემატებოდა „ბოსიაკები“ და ტრანტირებში მოწანწალე საეკვო პირები, აგრეთვე პოლიციელებიც. თათრები ცოტა იყო და საზოგადოათ, უნდა ვთქვათ, რომ ამ მანიფესტაციების შესახებ ოთრები ძლიერ თავდაჭერილათ იყვენ, ხოლო წინა დღეების დემოსტრაციებში ბლომათ ერიენ. პროცესიას ირგვლივ კახაკები ახლდა. საკრებულო ტაძარში სამადლ. პარაკლისი გადინადეს. გენ.-გუბერნატორმა სიტყვით მიმართა „მამულიშვილებს“ და ასე დააბოლოვა თავისი სიტყვა: „წადით მშვიდობით! ჯარი და კახაკები თქვენთან წამოვა და დაგიფარავთ!“ დაიწყო „დიდებულის“ მანიფესტაცია და პროვოკატორებიც როლში შევიდნენ. ტორგოვანია ქუჩაზე ვიღაც სომეხმა ბომბა ესროლა მანიფესტანტებსო—გავარდა ხმა და წარმოიდგინეთ ერთმა „პატრიოტმა“ ქუდით დაიჭირა, თვარა სულ ამოხოცა რუსებსო!“ ტელეფონის ქუჩაზე სომეხები რუსებს ხოცვენო და სხვ. „პატრიოტები“ თანდათან ღელდებოდნენ. საჯათელოვის სახლთან „საიდანლაც“ რევოლვერი გავარდა. „სომხის სახლიდან გვესროლეს“—დაიყვირეს ხულიგანებმა, თუმცა დაჭრილი არაინ აღმოჩნდა. (ალბათ ტყვიაც ხელით დაიჭირეს)!. კახაკებმა იშიშვლეს თოფები და გაჩნდა საშინელი სროლა. ცოტა ხნის შემდეგ ზარბაზნებიც მოაგორეს იმ სახლთან. სახლს ზარბაზანს უშენდნენ, გამვლელ-გამომვლელს კი თოფებს. ბევრი მსხვერპლია, უმეტესობა კი რა თქმა უნდა—სომეხები. 21 ოქტომბერს დილიდანვე საშიში შეიქნა ინტელიგენტთათვის, შეგნებულ მუშებისა, სომხებისა და ამ გვართათვის გამოსვლა ქუჩაში. „ხულიგანები“ „სოციალისტებზე“ ნადირობდნენ. ბაილოვი იწვოდა, იქაც შეგნებულ მუშებს და სომხებს სცემდნენ, ხოცავდნენ. ისინი შეიკრიბნენ ბაილოვში, გადაიხადეს პარაკლისი და ქალაქისკენ გამოსწიეს იმპერატორის სურათითა და „ნაციონალურ“ ფლაგებით. გზაში ამათაც ჩამოუარეს მატროსებს. მაგრამ, მიუახლოვდნენ კაზარმას თუ არა, მატროსები თოფებით გამოუცვიდნენ და ბრბო გაფანტეს. ზოგი „პატრიოტი“ დაჭრილია. როგორც იყო იქვე მყოფმა ფლოტის აფიცრებმა დააწყნარეს ადგილებული მატროსები *) და მანიფესტანტები ქალაქში გამოუშვეს. საკრ. ტაძართან ყრილობა მოხდა, „სომხები რათ არ გვესწრებიანო?“ ამბობდნენ ორატორები—„ისინი ჩვენი და ჩვენი მეფის მტერი არიან, ჩვენ გავუსწორდეთ იმათო!“ გასწიეს ნიკოლოზის ქუჩი-

საკენ. გზაში შეცვიდნენ „ბაქოს“ რედაქციაში და მიღწევის იქაურობა. სომხების სახლებს რომ მიუახლოვდნენ, **საიდანლაც** გამოვარდა რევოლვერი და პატრული (კაპიტანი) დაიჭრა. ბრბომ იგრილა, გაჩაღდა საშინელი თოფის ცემა ჯარის მხრით, საუკეთესო სახლებს ცეცხლი წაუკიდეს. ნიკოლოზის ქუჩა უპირველესი ქუჩაა ბაქოში და ამ ქუჩაზე შუადღისას პოლიციისა და ჯარის თანადასწრებით გაუჩინეს ცეცხლი და გადაწვეს 11 სახლი; „პატრიოტები“ კი შემთხვევით სარგებლობდნენ და ძარცვავდნენ იქაურობას. ვინც ცეცხლს გადაურჩა, იგი ჯარის ტყვიამ იმსხვერპლა... საზოგადოებამ არ იცოდა რა საშუალებისთვის მიემართა, რომ გამხეცებულ ბრბოდან თავი ეხსნა, მაგრამ სალამოს გამოვიდა გენ.-გუბერნატორის განცხადება ყოველგვარ პროცესიების აღკრძალვის შესახებ და გულუბრყვილო მოქალაქე ცოტათი დაწყნარდა. სამაგიეროთ 23 ოქტომბერს კი აშკარათ დაინახა ყველამ, რომ ასეთი განცხადებები მარტო მშვიდ მშრომელ ხალხისათვის არსებობს; ხოლო „ხულიგანებით“ სავსე მანიფესტანტებს არამც თუ ნება მიეცა ამ განცხადების შემდეგ ქალაქში პროცესიით სიარულის, იმათ კახაკებიც აახლეს. ახლა „პატრიოტებმა“ პირდაპირ სომხების უბნისაკენ გამოსწიეს, „რათა დაენახებნათ მათთვის თავისი შეერთებული ძალა“. პროცესიას წინ აფიცრები მიუძღოდა, უკან ჯარი. მომადლო ადგილიდან დაეყურებდით ამ „შავი რაზმის“ მსვლელობას. გამოვიდნენ სომხებით მჭიდროთ დასახლებულ ქუჩაზე. ისე არეულათ მოდიოდნენ, ისეთი კიყინა გაისმოდა, რომ თავი გოტენტოტების ქვეყანაში გეგონებოდათ. კახაკები შეეშადნენ: თოფები ჩამოიხსნეს და ხელში დაიჭირეს. ყველანი ვგრანობდით მოახლოვებულ უბედურებს. გაისმოდა ხმები: „**долой армянъ!**“... უცებ „**საიდანლაც**“ რევოლვერი გავარდა... შეუძლებელია, მკითხველო, იმის აწერა, რაც ამის შემდეგ მოხდა. თოფის სროლა არ შეწყვეტილა სამი საათის განმავლობაში. ჩვენ ყხედავდით, როგორ მიდიოდნენ პატივცემული მანიფესტანტები სახლებთან, ჯიბიდან რაღაცას იღებდნენ (როგორც იქვე მყოფები ამბობენ ნავთით სავსე ბოთლებს და სელს (пакля) და ცეცხლს უკიდებდნენ. იქვე მყოფ ჯარსა და პოლიციელებს იმათ შესაჩერებლათ არ ეცალა, დგმურებსა და გამვლელ-გამომვლელს, არა „ხულიგანებს“, ხოცავდნენ. საშინელი ცეცხლი მოედვა ქუჩას. ცოცხლათ გადარჩენილი დგმურები ამბობენ, რომ პოლიციელები და კახაკების აფიცრები ყვიროდნენ—**„мусульмане и русские, выходите!**“ ცხადია. სხვების დახსნა ნაბრძანები არ ყოფილა!... ქალებისა და ბავშვების კვილით ვიტანჯებოდით, მაგრამ... შეუბრალებელ ცეცხლის ალი ყლაპავდა ადამიანის მსხვერპლებს, გარეთ კი გამხეცებული ბრბო მეფის ნიკოლოზ II სურათით ხელში „ურას“ გაიძახოდა!... როცა ერთი რუსი შევარდა მალაზიაში ფულის გამოსატანათ, კახაკებმა თოფი დაუშინეს. „უღმერთოებო, რუსი ვარ, რუსი!“—უყვიროდა საბრალო. **„Врешь, армяшка проклятый!**“ მიაყვირეს და ტყვიები მიახლეს. რაღაც სასწაულით გადარჩა იგი, თუმცა ორი ტყვია, როცა ამას ვწერთ, კიდე აქვს მხარში და კისერში გაჩერებული. ძარცვა-გლეჯას ხომ საზღვარი არ ქონდა. ერთი ამხანაგის ბინაზე მივედი მეორე დღეს იმ ქუჩაში. ბინა ცეცხლს გადარჩენოდა (დგმურები უკან მიუხედავათ გამოცვიდნენ), მაგრამ „ხულიგანებს“ ვერა. სულ გალაგებული იყო—ლამპები, საათები, ტანსაცმელი, პალტოები, წაღები (თავისი გაეხადათ და იქ დაეტოვებიათ), ერთი სიტყვით, ყველაფერი რისი წადებაც შეიძლებოდა... 30 კაცზე მეტი, დამწვარი და მოკლული წაიღეს ამ დღეს აქედან.. ქალაქში კიდე საშიში იყო სიარული. ხოლო მესამე დღეს გამოვიდა

*) მეორე დღეს მატროსებს იარაღი აყარეს და ჯარის მხედველობის ქვეშ იმყოფებინა.

განცხადება: „Г. ген.-губернаторомъ приказано стрѣлять въ поджигателей и грабителей“...

ამით გათავდა, მკითხველო, ჯერ-ჯერობით „თვითმპყრობელ კონსტიტუციის“ და „თავისუფლების“ ეპოპეია ბაქოში.

ბ. — კი.

თავისუფლება!

თავისუფლება დარბაზებში არ იბადება.

ის არის შეილი, პირმშო შეილი ღარიბი კერის, ის მხოლოდ ბრძოლით, მხოლოდ ბრძოლით მოიპოვება, ის მუშის მკერდზე მიკონილა და იქა მღერის!

მღერის: მოვდივარ, თუმცა კენესით, მაინც არ ვდრკები. ხალხის ძუძუთ ვიკვებები, იმით ვაზღვები.

და დაპყრავს წუთი განთიადზე მისის ვარდათ მხოლოდ ხალხისთვის, მხოლოდ მისთვის გადავიშლები!

ი. ევლოშვილი.

ბ ა ლ ა რ ა ე ე ლ ე ო ნ ი.

„Милые бранятся—только тьшатся“

ანუ ორი ძმა აიაქსი.

(იხ. ივერია № 200, წერილი: „გაზ. ვოზროჟდენიეს გასაცნობათ“).

„ივერიამ“ „ვოზროჟდენიეს“ უკბინა... მწარეთ უკბინა. სიყვარულით მოუვიდა ეს თუ სიძულვილით—სწორე მოგახსენოთ—არ ვიცი, მარა რომ უკბინა—ეს კი ცხადია. ნეტა რათ უკბინა „ივერიამ“ „ვოზროჟდენიეს“?

„ივერიამ“ „ვოზროჟდენიე“ „ბარიშნათ“ გაგვაცნო... არშიყ „ბარიშნათ“! „ივერია“ ხომ თითონაც ძველი, გამოქნილი არშიყი ქაბუკია! იქნებ, ამ ცუდლუტმა მხოლოდ გამოსაარშიყებლათ უკბინა არშიყ „ბარიშნას“.

თუ ეს ასეა—მაშინ „ივერიამ“ გადააჭარბა. კბენაცაა და კბენაც! საარშიყო კბენა სხვაა და ბრაზ-მორეული კბენა კიდევ სხვა. „ვოზროჟდენიეს“ ხომ ეტკინებოდა ასეთი მწარე კბენა?

„ივერია“ ქალბატონო! ახლა რევოლიუციონური დროა... ხომ ხედავ, მე ცალ ხელში წითელი დროშა მიჭირავს და მეორეში ახლათ გაღესილი მახვილი, შენ კი მოთმინებას, განიერებას, სიფრთხილეს და თან და თანობას ქადაგობ!... სირცხვილი შენს მანდილს!

„ვოზროჟდენიე“ ბატონო ჩემო! უმჯობესი არაა ამებს თავი დაანებო? აბა, რა კარგი იქნება ახლა, მე და შენ ერთმანერთს მოვდგეთ და ერთმა მეორის ცოდვები გამოვამხეთროთ? არ ვარგა, შენი კენესამე, ორივე შევრცხვებით, თორემ სხვას შენი ჭირი წაუღია... შენც სუ და მეც სუ!

„ივე“ სიტყვას ბანზე ნუ ადგებ, კეკლუცო პატარძლო! პასუხი მომეც, პასუხი მალე, თორემ ლამის ბრაზმა გადამიტანოს! (მღერის) „ზურგი ვაქციოთ ძველ ადათ წესებს, შემოვიბერტყოთ ფერხთ მისი მტვერი“.

„ვოზრ.“. აი კონკამ კი გაგიტანოს შენა, რაებსა მღერის! ამ სიმღერით გინდა შენ შენი რევოლიუციონერობა დაამტკიცო? ეს ხომ ხუთი წლის ბავშვებმაც იციან ახლა! მერე კიდევ, შენ უნდა მაყვედრიდე მოთმინებას და სიფრთხილეს“?

„ივე“. მე შენ პატიოსანი ქალი მეგონე... მე მეგონა შენ ჩემ რევოლიუციონურ ბანაკში ჩადგებოდი... შენ კი „რეაქციონურ ბანაკში“ მირბიხარ და „პოპედონოსცევს უკრავ თავს“!.. რეაქციონერი ხარ!

„ვოზროჟდ.“. უი, ქაა! ეს რაები თქვა, გენაცვალეთ! უი, დამიდგეს თვალები! მეხი კი დაგაყარე მაგ ტარქინენოვსკე, როგორც შენ თითონ კი იყო რეაქციონერი! და ხელისუფლების ერთი ამ ლორწიანს უყურეთ, თქვენი ჭირიმეთ!

„ივე“. ქალო, ნუ გამომიყვან მეთქი მოთმინებიდან! შენ არ იცი, მგონი, ჩემი ამბავი! მე გაათურებული რევოლიუციონერი ვარ! (მღერის). აღსდევ, აღსდექი, მუშავ ძლიერო!..

„ვოზროჟდ.“. ბი-ბი - ბი-ბი!

„ივერია“. სისხლი ყელს მომადგა მეთქი, გელაპარაკები! შენ არ იყავი, „მარქსისტური დოგმის“ გაბათილება რომ მოინდომე?..

„ვოზრ.“. ხა-ხა-ხა-ხა!

„ივე“. რა გაცინებს?!

„ვოზრ.“. ხა-ხა-ხა-ხა! აი შე რეტეანო, შენა! აფსუსი არ არის შენც რომ მარქსიზმის დამცველათ გამოდიოდე! შენ სიცოცხლეში სოციალ-დემოკრატის უყეფ, როგორც კრილოვის ფინია სპილოს, მე კი მხოლოდ ერთხელ ვავბედე „მარქსიზმის“ წინააღმდეგ პირდაპირ ამხედრება და ამასაც აღარ მანებებ?

„ივე“. შენ ხომ მიწის სოციალიზაციაზე ლაპარაკობ; შენ დახავსებულ აზრებს ავრცელებ! შენ...

„ვოზრ.“. ხმა, ხმა გაკმინდე, შე ურცხვო, შე უნამუსო შენა! დახეთ! აღარც კი რცხვენია! შენ არ იყავი, მუდამ მიწის სოციალიზაციას ებლაუჭებოდი! ახლა ამბობ უ.რ.ს? ახლა? ფუ შენ ვაჟაკობას! სინდის-სოვისტიც ასეთი უნდა სწორეთ!..

„ივე“. ვის უბედავ შენ ასეთ სიტყვებს, ვის! ვინა ვარ მე? ვინა ხარ შენ? შენ „ვოზროჟდენიე“ კი არა „რაზვრაჩენიე“ ხარ, გაიგე? რაზვრაჩენიე! მე კი-მე, მე ნამდვილი რევოლიუციონერი ვარ! (მღერის) ზურგი ვაქციოთ ძველ ადათ-წესებს... და სხვ..

როგორ მოგწონს, მკითხველო? ხომ ალერსიანი მასლა-ათია? სწორეთ ამ ორ გაზეთზე ითქმის: „Милые бранятся—только тьшатся“—ო!

თაგუნა.

პრესსა.

სოციალ-დემოკრატიული გაზეთი „Новая жизнь“ პირველ ნომერშივე შეეხო რ. ს. დ. მ. პარტიაში არსებულ უთანხმოებას, რომელმაც ხსენებულ პარტიაში ორი მიმდინარეობა დაბადა. „Нов. Ж.“ აღნიშნავს იმ გარემოებას, რომ რუსეთის პოლიციურ-თვით მპყრობილობითი მთავრობის მუხრუჭი დღემდის უშლიდა რუსეთის პროლეტარიატის გაერთიანებას სოციალ-დემოკრატიულ დროშის ქვეშ, მაგრამ ამისდა მიუხედავათ სოც.-დემ. ლოზუნგები პოლიტიკური და ეკონომიური ბრძოლისა განსაცვიფრებელი სისწრაფით ვრცელდებოდა და იზრდებოდა პროლეტართა შორის, რასაც უმთავრესათ უნდა უზმადლოდეს დღევანდელი განმათავისუფლებელი მოძრაობა. პარტიის ორ ფრაქციით გაყოფას („უმრავლესობა“ და „უმცირესობა“) გაზეთი სოც.-დემოკრატიის ისტორიის ბნელ მხარეს უწოდებს და სამართლიანათ შენიშნავს რომ ამ განხეთქილებამ პარტია შესამჩნევათ დაასუსტა. შემდეგ გაზეთი მოკლეთ გადმოგვცემს, როგორ მოხდა პარტიის გაყოფა და ამბობს:

„მესამე სიკვდილმა, რომელიც სადაჟო კითხვების გადასწვევტათ იყო მოწყვეული, ამ მხრით, ვერავითარი ნაყოფი ვერ გამოიღო. „უმცირესობამ“ არ მიიღო მხანაწილეობა მე-

სამე სიკვდილი სრულად ფორმირულ მოსახრებათა მიხედვით, რომელთა სამართლიანობა საეჭვოა და გამართა „კონფერენცია“. ამ ნაირათ ზარტია გაიფო. მაგრამ ამავე დროს სიკვდილის და კონფერენციის დადგენილებათა შედარებამ დაგვიანხვავა, რომ, ისეთი ტაქტიკური განსხვავება, რომელსაც შექმდეს ორი ზარტიის ცალ-ცალკე ანსებობის გამართლება, ანსად ჩნდა და ორივე ფრაქციამ გადაწყვიტა შეერთებისათვის შემზადება.

ამ ჟამათ ზოლიტიკური პირობები, რომელნიც საგრძობ-ბელათ შეიცვალენ, დაუფრებლავ შეერთებას მოათხოვენ. ზარტიას ფრად ძნელი საფრგანიხანციო კითხვის გადაწყვეტა უდგას წინ. სოციალ-დემოკრატია, რომელიც ამ დრომდე ფარულ ორგანიზაციას წარმოადგენდა, დღეს თუ ხვალ ზოლიტიკური აქტივობის მქონე ზარტიათ უნდა განდეს. ეს კი შეუძლებელია რიგანათ მკვლელობის შემთხვევაში, თუ რომ ორი ფრაქცია, რომელთაც ერთი ზოლიტიკური და ერთხანით ტრაქტიკა აქვთ — რაც ვეულისათვის ცხადია — არ გაერთიანდეს. სწორედ ამიტომ ვეულისათვის ზოლიტიკა იქნება, რომ ორმა ფრაქციამ, რომელნიც სოციალ-დემოკრატიულ ზარტიას შეადგენენ, მუშების „თავ-თავის“ ორგანიზაციაში გადაბირებაზე ბრძოლას მიჰყონ ხელი. ასეთი ზოლიტიკა სექსუალური იქნება მხოლოდ იმ ელემენტებისათვის, რომელთაც მუშათა კლასის და სოციალ-დემოკრატიის გათიშვა სურთ, და რომელნიც სოციალ-დემოკრატიას „დამოუკიდებელ“ მუშათა ზარტიას უზიარებენ. სოციალ-დემოკრატიის მტრები, რომელთა რიცხვი ბურჟუაზიულ ზარტიების თვით უკიდურეს რადიკალთა შორისაც საკმაოდ — ყოველთვის ცბიერი სინარულით აღეგნებდნენ თვალ-უყურს ზარტიულ განსეთქილებას და თავის სისარგებლოთ იყენებდნენ ამ კარგიობას სოციალ-დემოკრატიის წინააღმდეგ ავტორიტეტის დროს. და ახლაც, თუ კიდევ განაგრძენ ანსებობა „უმრავლესობამ“ და „უმცირესობამ“ — ეს ხომ საუკეთესო ნიადავი და ნატურის ასრულება იქნება ბურჟუაზიულ ზარტიებისათვის“.

შემდეგ გაზეთი ამბობს, რომ ამ ორ ფრაქციათა შორის თუმცა კი არსებობს ტაქტიკური უთანხმოება, მაგრამ ეს უთანხმოება შენაურია და აზრთა შეტაკება — მთლიანი პარტიის იდეური ზრდა-განვითარების თავდები იქნებაო. წერილი შემდეგი სიტყვებით თავდება:

„რუსეთის ყველა სოც.-დემოკრატიის მფარველთა — ზარტიკულათ განსხვავებულ ზარტიის გაერთიანება, რათა ამით ხელი შეუწყონ საერთო მუშაობას მრავალ რთულ და ანსებით კითხვათა გადასწავლათ, რომელთაც ახალი რუსეთი უყენებს სოციალ-დემოკრატიას“.

პირდაპირობა და ორგანიზაცია

ხშირათ გამოიჩინა ასეთი საყვედური: ცხოვრებამ ბევრათ გაუსწრო მწერლობასო. ეს სრული ჭეშმარიტებაა. ჩვენი მწერლობა ჩამორჩა ცხოვრებას, მან ვერ შეძლო ნამდვილ-ცხოვრების გასოხატვა, იგი ვერ შეიქნა ამ ცხოვრების ნამდვილი სარკე. ჩვენ ვერ შეუდგებით იმის მიხედვით გამოკვლევას, თუ რათ მოხდა ეს ასე. ალბათ იყო ისეთი პირობები, რომლებიც ხელს უწყობდნენ ცხოვრების წინ სვლას, მის განვითარებას, და იმავე დროს აფრხვებდნენ, ჩაგვრიდნენ მწერლობას, პრესას. და აი იმ დროს, როცა პრაქტიკულმა მოღვაწეებმა შეუწყვეტელი და ენერგიული მცადანებობა გაიკაფეს და გაიწილდეს გზა, არ შეუშინდნენ არავითარ დაბრკოლებას, უარყვეს ყოველგვარი კომპრომისები მოწინააღმდეგე პარტიებთან და პირდაპირ და მტკიცეთ მიდიან ერთხელ დასახულ

მიზნისაკენ, იმავე დროს კი მწერლობაში ხშირათ შეხედებით ისეთ პირებს, რომლებიც ისე დაწვრილნი არიან, რომ პირდაპირ მოქმედებას ვერ ახერხებენ, უმჯობესად უარყვიათ და ორჭოფ მიმართულობას ადგანან. ასეთი პირები დღეს მრავალია პროლეტარიათის პარტიაში. პროლეტარიატი ყველაზე მოწინავე კლასია, რომელსაც მაღლა უჭირავს თავისუფლების დროში, და რა ვასაკვირალია, რომ იგი ძალაუზნებურათ იზიდავს თავისკენ ისეთ პირებს, რომლებიც სრულდებით პროლეტარული აზროვნებით არ არიან განვლეთილი. რა თქმა უნდა, ასეთი პირების მომხრობა და პარტიაში შემოსვლა, პარტიისათვის უფრო მავნებელია, ვინც სასარგებლოა. პროლეტარიატის პარტია, ე. ი. სოც.-დემოკრ. მუშათა პარტია, ყველა არსებული პარტიების მოწინააღმდეგეა. გარდა სოც.-დემოკრატიისა ყველა პარტიები ნებით თუ უნებლიეთ გაბატონებულ კლასებს იცავენ. ამიტომ სოც.-დემოკრატიას, როგორც პროლეტარიატის ინტერესების გამომხატველს, არაფერი საერთო არა აქვს დანარჩენ პარტიებთან, მას არ შეუძლია იმათთან რაიმე კომპრომისები მოახდინოს, მისი გზა სულ სხვაა, და ავი პირდაპირ და შეურყვევლათ მიდის ამ გზით თავის მიზნისაკენ. მართალია, ბურჟუაზიული პარტიები ძლიერ ხშირათ ვაძახიან, რომ მუშა ხალხს და ბურჟუაზიას აერთებს რაღაც საერთო ინტერესები, რომ იმათ შეუძლიათ ერთი მოქმედება, ერთი გზით სიარული, მაგრამ ეს სიცრუეა და დღეს ეს არც ერთ ცოტათ თუ ბევრათ შეგნებულ მუშას აღარ ჯერა. პროლეტარიატი, როგორც ნამდვილი და ერთათ ერთი რევოლუციონური კლასი, ვერ დაადგება ორჭოფ მიმართულებას, მას არა წამს კომპრომისები. ამიტომ პროლეტარიატის პარტიაში ვერ უნდა შევიდეს ისეთი პირი, რომელიც სიტყვით თავის თავს პროლეტარიატის მომხრეთ სახავს და საქმით კი ბურჟუაზიას ქიმაგობს, ბურჟუაზიულ ორგანიზებში იღებს მონაწილეობას. ასეთი პირები ყოველჯან არიან; არიან, რა თქმა უნდა, ჩვენშიაც. ერთი იმათგანი ბ-ნი ვლ. დარჩიაშვილია, გაზ. „ივერიის“ მუდმივი თანამშრომელი.

არავისთვის საიდუმლოება აღარ არის, რომ დღეს ჩვენში სოც.-დემოკრატიული მუშათა პარტია თვალსაჩინოთ გამოყოფილია ყველა დანარჩენ პარტიებისაგან. არც მოძღვრებით, არც პროგრამით და არც ტაქტიკით ჩვენი პარტია ოდნავათაც არ უახლოვდება არც ერთ დანარჩენ პარტიას. სოციალ-დემოკრატი, მაშასადამე, ვერ მიეკედლება ვერც ერთ პარტიას გარდა სოც.-დემოკრატიული მუშათა პარტიისა. ეს იქნებოდა თავისივე რწმენის ღალატი, თავისივე პროგრამაზე ხელის აღება. ბ-ნი ვლ. დარჩიაშვილი თავის თავს თავს პროლეტარიატის მომხრეს უწოდებს, მას ვითომც მარქსის და ენგელსის მოძღვრებას წამს, და იმავე დროს კი გაზ. „ივერიის“ მუდმივი თანამშრომელი და სულის ჩამბერავი შეიქნა, იმ „ივერიის“, რომელიც ვიწრო ნაციონალიზმის გზას ადგას, რომელიც ქართველ ბურჟუაზიას და ქართველ მემამულეებს ესარჩლება, რომელიც ეროვნულ-ტერიტორიალურ ავტონომიასთან ერთათ საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიასაც თხოულობს. რა არის ეს? როგორ თავსდება ერთათ „ივერია“, თუნდაც „განახლებული“, და სოციალ-დემოკრატიული მოძღვრება? როგორ მოხდა, რომ იმ ორგანოში, რომელიც პირდაპირ წინააღმდეგია სოციალ-დემოკრატიული მოძღვრების, რომელიც ლანძღვა-გინებით იხსენიებს სოციალ-დემოკრატიას, თავ შესაფარი იშოვა ისეთმა პირმა, რომელიც თავის თავს მუშათა პარტიის წევრათ თვლის? თავის თავათ იგულისხმება, რომ ამას შემდეგ ასეთი პირის სოციალ-დემოკრატიული მიმართულება ძლიერ საეჭვო უნდა ყოფილიყო.

და მართლაც, საკმარისი იყო ცოტა ჩაკვირებოლით ბ-ნი ვლ. დარჩიაშვილის წერილების შინაარსი, რომ მიზნად დავრწმუნებულყავით იმაში, რომ მის ნაწერებსა და მარქსისა და ენგელსის მოძღვრებას შუა დიდი მანძილია, რომ ბ-ნი დარჩიაშვილი ტყუილათ ცდილობს თავისი შეხედულება და აზრები სოციალ-დემოკრატიის სახელით გაასაღოს. იმის დასაფასებლათ, თუ რა „მიმართულებას“ ემსახურება ბ-ნი ვლ. დარჩიაშვილი, საჭირო არ არის ყველა იმ წერილების განხილვა, რომლებიც მისი ხელმოწერით „ივერიაში“ ისტამბებმა, მით უმეტეს რომ უმეტეს ნაწილათ ეს წერილები ავტორის ალტყინებული ფანტაზიის და „პოეტური“ ნიჭის ნაყოფია *) და იმ კითხვასთან, რომელიც ჩვენ აქ გვინტერესებს საერთო არა. ფერი აქვთ. ამისთვის სრულებით საკმარისია ბ-ნი დარჩიაშვილის რამდენიმე წერილის განხილვა. ჩვენც ასე მოვიქცევით.

უწინარეს ყოვლისა ავიღოთ ბ-ნი ვლ. დარჩიაშვილის პირველი გამოხვევა ვაზ. „ივერიაში“ (იხ. „ივერია“ № 147, სტატია: გუშინ და დღეს). ჩვენ აქ თავი უნდა დავანებოთ ავტორის მოთქმა-გოდებას: „ჰოი, სამშობლოც, მარად ტანჯულა“! ვინაიდან ჭავჭავაძეების, ორბელიანების და სხვების წყალობით ყოველივე ეს ჩვენ დიდი ხანია მობეზრებული გვაქვს. დაფანებოთ თავი იმასაც, თუ, რას მივღებ-მოვღებო აქ ავტორი ჩვენი გლახობის შესახებ და განვიხილოთ მხოლოდ ის, რასაც ბ-ნი ვლ. დარჩიაშვილი ქართველ თავად-აზნაურობაზე გველაპარაკება. ნუ დაივიწყებთ მხოლოდ, რომ ავტორი ადარებს ძველსა და ახალს დროს და როგორც მოსალოდნელი იყო დიდ ცვლილებასაც პოებს. თუ, ჩვენი ავტორის აზრით, წინეთ საქართველოს თავად-აზნაურობა „ღვინოსა, სიმღერებში და ქალების ტრფიალში ატარებდა დროს“, დღეს სულ სხვასა ვხედავთ. „დღეს ჩვენი თავად-აზნაურობაც ბჭობს. თათბირობს საქვეყნო საქმეებზეო“... მაგრამ ეტყობა ავტორს თითონვე შეშინებია თავისვე სიტყვების და შემდეგ განმარტავს: „მართალია ჩვენ თავად-აზნაურობას ჯერ კიდევ ვერ დაუხწვია თავი ძველი კათახისრეკუდი წოდებრავ აზრებებისათვის; მართალია იმათ კრებებზე, იმათ თათბირებზე გვესმის სამარცხვინდ თავის მამკრედი მსჯელობა, გუჯგანების აღმშოფთავედი სიტყვები *“, — მაგრამ ისიც მართალია, რომ ამ თავად-აზნაურობის ერთ ნაწილს-უმცირესობას, გამოუფხიზლია და სხ. ახლა ვიკითხოთ: რისთვის დალატობს ბ-ნი ვლ. დარჩიაშვილი ან ლოდიკას ან ფაქტებს? რისთვის ამბინჯებს იგი სინამდვილეს, რისთვის შედგარა ასეთ ყალბ გზაზე? ყველა ამ კითხვებზე პასუხს იძლევა წერილის უკანასკნელი სიტყვები. როგორც მოგვხსენებთ იმერამერის თავად-აზნაურობამ ამ წლის გაზაფხულზე „უქვეშევრდომილისი ადრესებით“ ქართველი ერის სახელით ითხოვეს საქართველოს ავტონომია. და აი მას შემდეგ, რაც სოციალ-დემოკრატულმა ორგანიზაციებმა საერთოთ და ერთხმით დაგმეს ქართველი ბურჟუაზიის წარმომადგენლების ოინბაზობა,

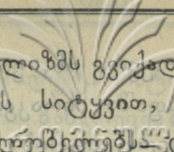
*) მაგალითისთვის დავასახელებ აქ ბ-ნი ვლ. დარჩიაშვილის წერილს „მიტინგების“ შესახებ, სადაც სხვათა შორის ავტორი აღფრთოვანებით წერს: „სულის ამამალღებელი, საიდუმლოებით (!) ცისკენ ამართული ბუმბერაზი ჩვენი მთები, საამურათა ზიდულ-ჩაზიდული მინდორ-ველები, ამფიტეატრულათ დაქნილი სერები, ბორცები და ზემოდახაც სპეტაკი ლაჯვარდოვანი ცისა კამარა, ბრწყინვალე სხივთა უხვით მფენელი დიდი ლამაზი, ეს დიდებული ხელთ უქმნელი დარბაზი არის სახალხო მიტინგებისათვის“! ყოველივე ეს თურმე ხელს უწყობს მიტინგების გამართვას ჩვენში. სხვა ქვეყნები კი ამ ბედნიერებას მოკლებული ყოფილან! მაგრამ სად ვიყავით აქამდის, ბ-ნი დარ-ლო?

**) ხაზს ყოველგან ჩვენ ვუსვებთ..

მათი გაიძვერობა და ორგულობა ბ-ნი ვლ. დარჩიაშვილი, ეს მუშა ხალხის ვითომდა დამცველი, გამოდის და ხმა მალა გაიძახის: „აი, ასე მსჯელობენ და მოქმედებენ (იგულისხმეთ: ავტონომიის შესახებ შუამდგომლობის აღძვრა!) ჩვენი თავად-აზნაურობის გონებრივთ ქეშმარიტი „თავადნი“, ზნეობრივთ ქეშმარიტი „აზნაურნიო!“*) მაგრამ დღეს მარტო ეს აღარ კმაროდა. გლახ-კაცობამ კარგათ იცის, თუ რას ნიშნავს თავად-აზნაურობის „ქეშმარიტი“ ზნეობა და „ქეშმარიტი“ გონება. იმან კარგათ იცის, თუ როგორ ზრუნავენ და მოქმედებენ ცხოვრებაში ეს „გონებრივთ ქეშმარიტი თავადები და ეს ზნეობრივთ ქეშმარიტი აზნაურები“. ამიტომ ბ-ნი დარჩიაშვილისთვის აუცილებლათ სჭირო იყო თავისებური მჭევრმეტყველობით და ლოლიკით დამეტკიცებია გლახებისთვის, რომ თავად-აზნაურობა, ე. ი. მემამულეები, სრულებით გლახ-კაცობის მტერი არ არის, პირიქით, ის გლახობის ძმა და ამხანაგია, მისებრ გაჭირვებულნი, მისებრ დაჩაგრული და შეწუხებული. როცა ამას შეასრულებდა, მაშინ ჩვენ ბეზადს უნდა დავსახელოებო და მივითებო იმაზე, თუ ვინ ჩაგრავს და აწუხებს გლახობას და თავად-აზნაურობას, თუ ვინ არის მათი მტერი. ამნაირათ ბ-ნი დარჩიაშვილის მიზანი მიხწეული იქნებოდა. ის მართლაც ასე მოიქცა.

ჩვენ ვიცით, რომ საუკუნოების განმავლობაში წელში მოხრილი, დაბნევილი და მიწასთან ვაბწორებული გლახ-კაცობა დღეს პირველათ მოვიდა გონს; მან გაახილა თვალეზი და თავის მზავგრელებს პირდაპირ შეხედა თვალეზში და ამაყათ შეძახა: კმარა! შეჩერდიო! ამიერიდან ჩვენ ნებას აღარ მოგცემთ ჩვენ ზურგზე იაროთ. ჩვენ, დაჩაგრულები და მაშვრალნი, ერთათ ვართო! თავად-აზნაურობისათვის ეს თავზარდაცემა იყო: ვინ მოელოდა ყველასაგან დაბნევილ და მიწასთან ვაწვორებულ ფუხარა გლახებიდან გაბედულათ ლაპარაკს, ასეთ ერთპირიანობას და ერთსულობას? თავზარდაცემული, მუქთა-ყლაპია თავად-აზნაურობა იქით ეცა, აქეთ ეცა, და როცა დარწმუნდა, რომ ძალით ვერას გახდებოდა, ძველებური ტაქტიკა შეცვალა: მოდი, ისევ ქედი მოვიხაროთ, თავი მოვიკატუნოთ, გლახები ჩვენ ძმებათ გამოვაცხადოთ, ჩვენი გაჭირვება შევიჩვილოთ და იქნება, ამ ხერხმა გაჭრას, ე. ი. შეიძლება ამთ გლახები დავამშვიდოთ და ძველებურათ ვწვადოთ სულიო! ბ-ნი დარჩიაშვილსაც სწორეთ ასეთი ტაქტიკა შეუთვისებია. იგი შემძვრალა თავად-აზნაურობის გულში; იქ ამოუკითხავს ამ თავად-აზნაურობის ნამდვილი გულის წადილი და გლახებს ასეთი სიტყვებით მიმართავს: „დღეს ჩვენ თავად-აზნაურობაშიაც ვხედავთ კაცებს, რომელნიც... ნამდვილ მამულაშვილურ კრძანებით გამსჭვალულები მიმართვენ გლახობას: თქვენსა და ჩვენ შორის დიდი სიმულვილი და შურის ძიება დათესა საუკუნოებმა, ბევრი შავი დღე, ბევრი უსამართლობა გინახავთ ჩვენგან წარსულში, ბევრ უსამართლობას და სიღუჭურეს ხედავთ დღესაც, — მაგრამ ნუ თუ გგონიათ ამ უსამართლობას აღმოუფხვრით, ჩვენ შორის დავას გადავწყვეტთ ცეცხლითა და მახვილით?... ნუ თუ გინათ, რომ ერთმანეთის ჟლეტა და განადგურება შეფეით იმათ, ვისაც წყურიან სიცოცხლე, ცხოვრება, განვითარება? თქვენსა და ჩვენ შორის სამიწა-მფლობელო და წოდებრივი საქმეებია გადასაწყვეტი, ეს არის მიზეზი მთელი დავიდარბისა, მთელი უბედურებისა, მაგრამ ნუ თუ გგონიათ, რომ ამაში ბრალი ედებათ ან ამის გადაწყვეტა შეუძლია

*) ყველაზე უფრო საუცხოვო აქ „გონებრივთ ქეშმარიტი თავადნი და ზნეობრივთ ქეშმარიტი აზნაურები!“

რევაზს ან ვახტანგს? არა და არა. ეს საზოგადო, სახელმწიფო საქმეებია. ამ საქმეებს გადაწყვეტა შეიძლება მხოლოდ საზოგადოებრივ, სახელმწიფოებრივ გზით, ე. ი. კანონით. და განა მართო თქვენსა და ჩვენ შორის არსებობს სამიწათმფლობელთა და? სამიწათმფლობელო საქმეები თვითონ ჩვენ, თავადებსა და სხვა თავისუფალ მესაკუთრეთა შორისაც ჯერ კიდევ აწეწილ-დაწეწილია; ჯერ ჩვენც ვერ მოვრიგებულვართ, და ვერ გავგიგია, რომელი მამული ვისეკუთვნის? და სხვა. სეთია ბ-ნი დარჩიაშვილის მქვერმეტყველობა: ეტყობა იგი ძლიერ გაუტაცნია თავად-აზნაურობის ვეჟილობის როლს და ამ გატაცებაში ბევრი რამ დაუვიწყნია. დაუვიწყნია ჩვენ ავტორს ჯერ ის, თუ რა დროდან გახდენ ჩვენი თავად-აზნაურები ასეთი „ნამდვილი მამულიშვილური კრძნობებით გამსჭვალულნი?“ როდის აქეთ არის, რომ ისინი გლეხებს ეუბნებიან: ღიბ, „ბევრი შავი დღე, ბევრი უსამართლობა გინახავთ ჩვენ-გან წარსულში, ბევრ უსამართლობას და სიუხუჭირეს ხედავთ დღესაცო?“ როგორც ვიცით, დღეს თვითმპყრობელობაც დაადგა დათმობის გზას, მაგრამ რამ გამოიწვია ეს, გულწრფელია ეს დათმობა თუ ხალხის მოსატყუებლათ არის იგი ნახმარი? ბ-ნი დარჩიაშვილი შემდეგ ივიწყებს ან განზრახ ამახინჯებს და სიცრუეს ამბობს, როცა გვეუბნება, რომ ვითომც გლეხები ამხედრებულიყვენ კერძო პირების, ვახტანგების და რევაზების წინააღმდეგ, და არა თვით დღევანდელი სახელმწიფო წესწყობილებას წინააღმდეგ, რომ ვითომც გლეხები ქადაგებდნენ ცარცვა-გლეჯას და კერძო პირების ჟღერას და განადგურებას. ეს შეიძლება პირდაპირ ცილისწამებათ ჩავთვალოთ, ვინაიდან ეს საიდუმლოება არ უნდა ყოფილიყო იმისთვის, ვინც კი დღევანდელ მოძრაობას თვალს ადევნებდა. *)

გარდა ამისა როგორ უნდა ვავიგოთ ბ-ნი დარჩიაშვილის სიტყვები, რომ „საადგილმამულო კითხვების გადაწყვეტა შეიძლება მხოლოდ საზოგადოებრივ, სახელმწიფოებრივ გზით, ე. ი. კანონით.“ **) ნუ თუ ბ-ნი დარჩიაშვილს ამით იმის თქმა უნდოდა, რომ დღე გლეხები დაწყნარდნენ, დამშვიდდნენ, მკამულეებთან ბრძოლა შეწყვიტონ, და იმათ დაეას სახელმწიფოებრივი გზით, ე. ი. კანონით, გადაწყვეტენო? როგორც ჩანს, ბ-ნი დარჩიაშვილი კანონიერების ნიადაგზე დგას, და აბა ახლა კითხეთ მას, თუ აქამდის სწორეთ ამ კანონების ძალით არ ახრჩობდნენ და სულის არ ხდიდნენ გლეხებს? ბ-ნი დარჩიაშვილის სიტყვების აზრი ასეთია: გლეხები უნდა დამშვიდდნენ, შემამულეებს უნდა შეურიგდნენ, და თუ რამე სადაო იქნება, ამას „სახელმწიფოებრივი გზით, კანონით“ გადაწყვეტენ. მაგრამ ამის თქმა მთელი მოძრაობის ლალატია, ეს ყელის გამოჭრაა. ყველა ბურჟუა-იდეოლოგი, ყველა ფილისტერი, ყველა რეაქციონერი ამას გაიძახის: მუშები ძალმომრეობას ხმარობენ, ისინი კანონს არ ემორჩილებიან, საკუთრებას პატივს არ ცემენო. მაგრამ ჩვენ ვიცით, თუ ვინ ხმარობს ძალმომრეობას კანონის სახელით, თუ ვინ ართმევს ძალით, ე. ი. კანონით, სხვას საკუთრებას თავისი საკუთრების გასადიდებლათ. და როცა ჩვენ ასეთი კანონის, ასეთი ძალმომრეობის წინააღმდეგ უნდა გავილაშქროთ, ჩვენთან მოდიან დარჩიაშვილები და გვეუბნებიან: დაიცადეთ, უგლოფერი იქნება, ყოველივე გადაწყდება სახელმწიფოებრივი გზით, ე. ი. კანონითო. ამას გვეუბნება ჩვენ ის კაცი, რომელმაც ყურები გამოგვიყრუა

თავისუფლებასზე ლაპარაკით, რომელიც სოციალიზმს გვიქადაგებს! ეს კიდევ არაფერი. ბ-ნი დარჩიაშვილის სიტყვით, ის განხეთქილება, რომელიც არსებობს მიწათმფლობელებსა და მიწის მუშებს შორის, ე. ი. მთელი აგრარული საქმიანობის ვეა, რაც თვით თავადებსა და სხვა თავისუფალ მესაკუთრეებში დაგაა ატეხილი მიწათმფლობელობის ნიადაგზე“. განა მართო თქვენსა და ჩვენს შორის არსებობს სამიწათმფლობელო დავაო? — კითხულობს ბ-ნი დარჩიაშვილი. ამაზე მეტი სიყალბე წარმოუდგენელია. მაგრამ ბ-ნი დარჩიაშვილი ამით როდის ათავებს თავის „რჩის“ გლეხების მიმართ. შემდეგ იგი თითქმის სიტყვა-სიტყვით იმეორებს იმას, რასაც ამას წინეთ წერდა იმავე „ივერიაში“ კერძო საკუთრების თავგამოდებული დამცველი, ქართველი, სხვილი მემამულე და ტყბილი ლექსების მწერალი, თ-დი ილია ქავჭავაძე. „თქვენ—განაგრძობს ბ-ნი დარჩიაშვილი—ზოგიერთი, ვითომდა სოციალისტები გავგონებენ, რომ კერძო მესაკუთრეების ადგილ-მამული აქვე, დღესვე, დაუყონებლივ უნდა გადაეცეს ხალხს, ამათ უნდა ამუშაონ ყოველივე ერთობით, ძმურათა და სხვ. მაგრამ ეს არ შეიძლება. „ქრმარტი სოციალისტი“ ამას ვერ გეტყვოდათ თქვენ“. და კერძო მესაკუთრეების გულის დასამშვიდებლათ ბ-ნი დარჩიაშვილი განმარტავს, რომ „საგანი და მიზანი დღევანდელ მოძრაობისა დღესვე სოციალიზმის განხორციელება არ არისო. „ძმობა, ერთობა, თანასწორობა დიდი რამეა, დიდებული საქმეა და ამის განხორციელებასაც დიდი ფაქრი, დიდი აზრი უნდა, დიდი გული და დიდი გონება. ნუთუ დღეს ჩვენ ამეების შნო და უნარი გვაქვს, ნუთუ დღეს ამის ძალღონე გავაჩნია“. ბ-ნი დარჩიაშვილს ამით იმის თქმა უნდოდა, რაც კერძო საკუთრების ცნობილმა დამცველმა თავის კლასიკურ ფრაზაში მოკლეთ გამოხატა, ე. ი. „კერძო საკუთრება ჯერ კიდევ კარგა ხანს იქნება დიდ პატივშიო“. ერთი სიტყვით, ბ-ნი დარჩიაშვილი უარყოფს გლეხებსა და მემამულეებში ყოველ გვარ განხეთქილებას. გლეხების გაჭირვებას იგი იმით ხსნის, რომ „ჯერ თურმე ჩვენ შრომაც არ ვიცით, შრომა აზრიანი, შრომა შესაფერი ახალის დროისა. ის, რაც ჩვენ ორსა და ოთხ დესეტინაზედაც ვერ მოგვყავს, უცხო განათლებული ქვეყნებში ერთსა და ორ დღიურზე მოყავთო“. ამნაირათ ჩვენი ავტორის აზრით, ჩვენი გლეხ-კაცობის უბედურების მიზეზი ის არის. რომ მას სწავლა-ცოდნა არა აქვს, რომ მან „აზრიანი შრომა“ არ იცის. მაგრამ იმას კი არ გვეუბნება ჩვენი ქართველი ავტორი, თუ როგორ არის საქმე ამ მხრით იმ „უცხო განათლებულ ქვეყნებში“, რომლებს მაგალითზე იგი ჩვენ გვითითებს? შეიძლება იქ აღარ არსებობს სოციალური საკითხი, შეიძლება განათლებამ და სწავლა-ცოდნამ იქ უკვე ბოლო მოუღო სოციალურ უსწორ-მასწორობას, ადამიანის-ადამიანის მიერ გაცვლევას, რომ იქ აღარ არის კლასობრივი ბრძოლა? ყველა ამეების შესახებ ბ-ნი დარჩიაშვილი ჩვენ არაფერს გვეუბნება და ან კი რა უნდა ეთქვა! სამაგიეროთ იგი გამოაულა და ურცხვათ გაიძახის: „მართალია, ვითომ ჩვენ თავად-აზნაურობას ქვაცა აქვს და კაკალიც, ცხოვრებაც და სიკეთეც? ხალხნო, აბა დაუფიქრდით, აბა მოიგონეთ, განა თავად-აზნაურებში ვერა ხედავთ ისეთებს, ვისაც კუჭი უხმება უსაქმლობასაგან, ხორცი ეწვევა ჩაუცმელობისაგან?.. და რატომ არ უნდა იძმოთ და იმოყვროთ ისინი. ვინც თქვენსავე გაჭირვებაში არიან, თქვენსავე ტყუაში იხრაკებიან? რატომ ისინიც თქვენთან არ უნდა იყვენ ჭირსა ღლებინში? Вь открытую дверь ломается—ო რამ იტყვიან, სწორეთ ეს არის! ვიზე ლაპარაკობს აქ ბ-ნი დარჩიაშვილი? ან შეიძლება მას ჩვენი გლეხ-კაცობა ნადირებაა და მხეცებათ ყავს წარმოდგენილი? როდის იყო, რომ მან არ იძმო და არ

*) თავის თავათ იგულისხმება, რომ ჩვენ აქ მთელ მოძრაობაზე ვლაპარაკობთ და არა კერძო შემთხვევებზე.

**) ამას წინეთ ბ-მა დარჩიაშვილმა თითქმის ჯვარს აცვა ამის მსგავსი აზრის გამოთქმისათვის ვაზ. „ივზროყდენიე“. ერთობ საკვირველია ბ-ნი დარჩიაშვილის რაინდული გამბედაობა.

იმოყვრა ის, ვინც მასავით გაჭირვებულთა, ვინც მასავით ერთ ტაფაში იხრაკება? მაგრამ თქვენ გგონიათ, რომ ბ-ნი დარჩია-შვილი ღარიბ თავად-აზნაურობას ესარჩლება და იმას იცავს გლეხების თვალში? სრულებითაც არა. აი რას გვეუბნება ჩვენი უებრო ავტორი: „ვთქვათ, ღარიბ თავად-აზნაურთა რიცხვი პატარა უმცირესობაა, ვთქვათ დიდ უმრავლესობას კი მართლა დიდი მამულ-დედულის აქვს. ერთი მითხარით, რა თავში ვიხლი მამულ-დედულს (თავში კი არა და ჯიბეში ადვილათ! ფ. მ.), თუ ის ოხრათ, გამოუსადეგარათ ეგდებო, ან არ შემედლება ის ამოვალდებინო, რის მოცემაც მას შეუძლია; რა თავში ვიხლი მამულს, თუ არ მექნება ახალი გაუმჯობესებული სამუშაო იარაღი, მაშინები და სხვ.“ როგორც ხედავთ, ბ-ნი დარჩია-შვილის სიტყვით, დიდ მემამულეებსაც აღარ ეცხოვრებათ, თურმე იმათ, მისი აზრით, გამოუსადეგარათ უგდიათ მამულ-დედული! მაგრამ ბ-ნი დარჩია-შვილი აქ არ გამოდგება მოწამეთ: მას მემამულეების ვექილობა უკისრია, ია ამიტომ ჩვენ მეორე, მოწინააღმდეგე მხარეს უნდა შევკითხოთ, თვით ცხოვრება, სინამდვილე უნდა ვიმოწმოთ. მაშინ ჩვენ გავიგებთ, თუ როგორ ოხრათ რე გამოუსადეგარათ უგდიათ ჩვენ მემამულეებს მიწები; მაშინ ჩვენ შევიტყობთ, თუ რა ღალატებს და სხვადასხვა გადასახადებს იღებენ ისინი გალატაკებული და მშიერ-მწყურვალნი გლეხებიდან. მაგრამ საკვირველი ის არაა, თუ რომელი ლოდიკის ძალით ჩაჩხირა ბ-მა დარჩია-შვილმა აქ გაუმჯობესებული სამეურნეო იარაღები, მაშინები, ბაჭიბი, სამიმოსვლო გზები, ვაჭრობა-აღებ-მიცემობის დაცემა, კრიზისები და ბოლოს „საერთო სიბნელე“, რომელშიაც ჩვენ ყველანი, მისი სიტყვით, განურჩევლათ წოდებისა და სქესისა, ვიპყრებით. ალბათ იმიტომ, რომ ვინმე დამნაშავე მოენახა, და ვიანო კიდევ ამ დამნაშავეს. „ესენი ბრძანდებიან ის ბატონები, ის ნამდვილი ბატონები, ვინც ბიუროებსა და კანცელიარიის კრესლოებში ჩასვენებულნი ჩვენზე (ჩვენთვის?) ზრუნავენ, ჩვენა გვპატრონებენო... ამ ბატონების სახელია ჩინოვნიკობა, ბიუროკრატია... აი, ამათ ბატონობას და ყმობაში ვართ ჩვენ ყველანი, როგორც თავად-აზნაურობა, ისე გლეხ-კაცობა და მთელი ქვეყანა.“ აი ასე მარტივად აქვს წარმოდგენილი ბ-ნი ვლ. დარჩია-შვილს თანამედროვე საზოგადოება, რომელიც კლასობრივ წინააღმდეგობაზე დაყრდნობილი იგი ერთი მხრით ხედავს ხალხს, რომელშიაც არავითარ წინააღმდეგობა, არავითარი კლასობრივი განხეთქილება არ არსებობს და მეორე მხრით ჩინოვნიკობას, რომელიც ყველას ბრძანებლობს, ყველას აწუხებს, ყველას ტანჯავს. სხვისმა ვექილობამ ჩვენი ავტორი ასეთ აბსურდამდე მიიყვანა. ავტონომიამ ხომ მას სულ მთლათ დაუბნია დავთარი. შემდეგ წერილში ჩვენ დავანახებთ მკითხველებს, თუ ბ-ნი დარჩია-შვილს როგორი მაღაყების გადასვლა შეძლებია, რასაც იგი თითონ სხვებს უსაყვედურებს.

ფ. მახარაძე

პარტიის ცხოვრებიდან.

ცნობა რუსეთის სოციალ-დემოკრატიულ ორგანიზაციების კონფერენციაზე.
 სექტემბრის პირველ რიცხვებში მოხდა საპარტიათაშორისო კონფერენცია რუსეთის სოციალ-დემოკრატიული ორგანიზაციებისა. კონფერენციას უნდა შეემუშავებინა საერთო ტაქტიკა სახელმწიფო სათათბიროს შესახებ.
 კონფერენციაზე მოწვეული იყვნენ შემდეგ პარტიების ცენტრალურ დაწესებულებათა წარმომადგენლები: სომეხთა სოციალ-დემოკრატიული მუშათა ორგანიზაციისა, ებრაელთა საყოველთაო მუშათა კავშირისა ლიტვაში, პოლონეთში და

რუსეთში (ბუნდი), ლათიშთა სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიისა უკრაინის (მალოროსია) რევოლუციონური პარტიისა, რუსეთის სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიისა (ორგანიზაციური კომისია, ე. ი. „უმცირესობა“), რუსეთის სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიისა (ცენტრალური კომიტეტი, ე. ი. „უმრავლესობა“) და პოლონეთის და ლიტვის სოციალ-დემოკრატიისა.

კონფერენციას დაესწრენ ყველა მოწვეულ ორგანიზაციების წარმომადგენლები, გარდა სომეხთა სოციალ-დემოკრატიული მუშათა ორგანიზაციის, რომელმაც აცნობა კონფერენციას, რომ მან ვერ მოასწრო დელეგატის გამოგზავნა, რადგან დროზე ვერ გაიგო, თუ რა დღეს უნდა მომხდარიყო კონფერენცია. *)

ორგანიზაციური კომისიის წევრმა („უმცირესობა“) განაცხადა, რომ იგი შემთხვევით გამოცხადდა კონფერენციაზე დელეგატის მაგიერ, რომელიც დროზე ვერ მოვიდა, და არა აქვს თავის კოლეგისაგან მონდობილობა კონფერენციაზე წარმომადგენლობისა, რომ მას უფლება აქვს მიიღოს მონაწილეობა კონფერენციაზე „მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ გადაწყვეტილებანი სავალდებულო არ იქნებიან იმ ორგანიზაციისათვის, რომელსაც იგი ეკუთვნის და თუ განსაკუთრებული ადგილი, რომელიც მას უჭირავს, აქ ხელს არ შეუშლის მის მიერ კონფერენციაზე მონაწილეობის მიღებას, „ვითარცა სრულ უფლებიანი წევრის“.

კონფერენციამ დაადგინა, რომ
 1) ყველა რეზოლიუციები, რომლებიც მიღებული იქნება უბრალო ხმის უმეტესობით (ხმებს თითოეული ორგანიზაცია ცალკე ითვლის), სავალდებულოა იმ ორგანიზაციებისთვის, რომელთა წარმომადგენლებიც კონფერენციაზე მიიღებენ ამ რეზოლიუციებს;

2) მიღებულ რეზოლიუციების გამოქვეყნება სავალდებულოა იმ ორგანიზაციებისათვისაც, რომელთა წარმომადგენლები წინააღმდეგნი იყვნენ, — თანახმათ ორგანიზაციური კომისიის წევრის განცხადებისა. მიღებულ იქნა შემდეგი დადგენილება:

კითხვების გადაჭრის დროს მიღებული ხმების საბოლოო დათვლა მოხდეს ორგანიზაციური კომისიისაგან პასუხის მიღების შემდეგ მისი დელეგატის ხმის დამტკიცების (რატაფიკაციის) შესახებ, პასუხი კი უნდა იქნეს მოცემული. (ამადა ამ ვალაზე).

იმ შემთხვევაში, თუ განსაზღვრულ დროზე პასუხი არ მოვიდა საერთოთ ხმების დათვლის დროს, ორგანიზაციური კომისიის წევრის ხმა სათათბირო ხმათ იქნება მიჩნეული. **)

რომ რაც შეიძლება მალე ესარგებონა კონფერენციის რეზოლიუციებით, კრებამ დაადგინა:

ნამდვილ ხმის უმეტესობით მიღებული რეზოლიუციები სახელმძღვანელოთ ითვლება იმ ორგანიზაციებისათვის, რომლებმაც მიიღეს ეს რეზოლიუციები, მანამდისაც კი სანამ საბოლოოთ იქნება ხმები დათვლილი და სანამ რეზოლიუციები გამოქვეყნებული იქნება.

კონფერენციაზე დამსწრე ორგანიზაციების აზრის გამოკვეთის შემდეგ სახელმწიფო სათათბიროს შესახებ და შემ-

*) კონფერენციის შემდეგ სომეხთა სოც.-დემ. მუშათა ორგანიზაცია, გაეცნო რა კონფერენციის მუშაობას, სრული თანხმობა განაცხადა და სახვებით მიიღო მასზე მიღებული რეზოლიუციები.

**) ორგანიზაციურმა კომისიამ უარი განაცხადა რეზოლიუციების მიღებაზე.

დევ ხანგრძლივი კამათისა, მიღებულ იქნა შემდეგი რეზოლიუცია.

რეზოლიუცია სხელმწიფო სათათბიროს შესახებ.

ჩვენ შემდეგ პარტიების ცენტრალურ დაწესებულებათა წარმომადგენლები: ებრაელთა საყოველთაო მუშათა კავშირისა ლიტვაში, პოლონეთში და რუსეთში (ბუნდი), ლატიშის სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიისა, უკრაინის (მალოროსია) რევოლიუციონური პარტიის, რუსეთის სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიისა (ცენტრალური კომიტეტი. ე. ი. „უმრავლესობა“) და პოლონეთის და ლიტვის სოციალ-დემოკრატიის, განვიხილოთ რა კონფერენციაზე საკითხი სახელმწიფო სათათბიროს შესახებ, შემდეგი დასვენა გამოვაცხადეთ:

სახელმწიფო სათათბირო, რომელსაც მეფის მთავრობა იწვევს, ხალხის წარმომადგენლობის საზიზღარი დამახინჯებაა; მისი მიზანია განამტკიცოს რევოლიუციონური მოძრაობისგან შერყეული თვითმპყრობელობა და იარაღი მისცეს მთავრობასა და ბურჟუაზიის პროლეტარიატისა და გლეხკაცობის დასამონავებლათ.

ამგვარი თვალთმაქცობით თვითმპყრობელობას უნდა პოლიტიკურად დაუახლოვდეს მოძრაობისგან დამუთხალ ბურჟუაზიას, მოიხროს ის და შემდეგ მასთან ერთად იერიში მიიტანოს პროლეტარიატისა და გლეხკაცობის რევოლიუციონურ მოძრაობაზე.

და რომ სახელმწიფო სათათბიროს სწორედ ასეთი მიზანი აქვს, რომ ის მხოლოდ მეფის მთავრობის ორგანოა, — ამას თვალსაჩინოდ მოწმობს ექვსი აგვისტოს კანონი:

- 1) სახელმწიფო სასტუმარო, რომელიც მაღალ ქონებრივ ცენზზეა დამყარებული, ხმას ართმევს მთელ პროლეტარიატს, ყველა ქალებს, $\frac{3}{10}$ გლეხობას, მშრომელ ინტელიგენციას და ქალაქის წვრილი ბურჟუაზიის მეტ ნაწილს; ხოლო რაც შეეხება იმ ზოგიერთებს, ვისაც საარჩევნო ხმა ეძლევა, მათი ხმა ყოველივე ძალასა კარგავს, რადგანაც არჩევნები «ეტაჟებიანია», და არა პირდაპირი.
- 2) სახელმწიფო სათათბიროს მხოლოდ სათათბირო ხმა ეძლევა, და არა გადამჭრელი, რის გამოც ის იძულებული იქნება ბიუროკრატიული მენაჩიზმის უბრალო მაჩანჩალად გადაქცეს.
- 3) ხალხს არ ეძლევა უბრალო მკაჟაჟობრივი უფლებანი სიტყვის, ბეჭდვის, ყრილობის და კავშირის თავისუფლება, ბინის და პიროვნების ხელშეუხებლობა, — ამავე დროს მატულობს რეპრესიები, შემოდის სამხედრო დებულება, გაისმის თოფების გრილი, შენდება საჩიხებლები, მრავლდება «შავი რაზმები», მთავრობისგან ერთი ერის მეორეზე ამხედრება, და ყველა ეს თვალდათვალო მოწმობს, რომ სათათბიროში არჩევნები — საზიზღარი კომედაია, რომელიც მხოლოდ მეფის მთავრობას მოუტანს სარგებლობას.

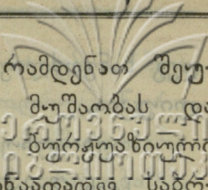
ამიტომ კონფერენციამ სცნო:

- 1) ტყუილი იმედია, რომ ვითომ სახელმწიფო სათათბიროს შეეძლოს ხალხის ეკონომიური და უფლებრივი მდგომარეობის გაუმჯობესება; ყველა ამ გვარი ცრუ იმედები, რომლებსაც ასე გულმოდგინეთ ავრცელებს ხალხში მთავრობა და ბურჟუაზიის ერთი ნაწილი, მხოლოდ თვითმპყრობელობას მოუტანს სარგებლობას.
- მაშინ როდესაც ესევე ცრუ იმედება ძირს დასწევს და დაანელებს პროლეტარიატისა და გლეხკაცობის რევოლიუციონურ ენერჯიას.
- 2) სახელმწიფო სათათბიროს დებულებამ, გაამართლა რა ჩვენი ტაქტიკური ლოზუნგი, რომ მხოლოდ ხალხის ძლევა-

მოსილ აჯანყებას შეუძლიან ძირს დასცეს პროლეტარიატის წინამძღოლობით დღევანდელი წესები და მის ნაჩვენებებზე ააშენოს კლასიური ბრძოლის უკეთესი პირობები — დემოკრატიული რესპუბლიკა, — ერთხელ კიდევ წამოაყენა რუსეთის სოციალ დემოკრატიის წინაშე მისი მიუცალბეხელი მიზანი, — ხალხის შეიარაღებული აჯანყებას მომზადება.

ამიტომ კონფერენციამ დაადგინა:

- 1) ვისარგებლოთ მომავალი საარჩევნო კრებებით ჩვენი აგიტაციის გასაფართოვებლათ:
    - გავმართოთ მიტინგები, შევიჭრათ ყველა საარჩევნო კრებებზე, გამოვაქვეყნოთ იქ სათათბიროს ნამდვილი დანიშნულება, დავამტკიცოთ რამ ჩვენთვის სათათბირო კი არა, სახალხო დამფუძნებელი კრებაა საჭირო, მოწვეული რევოლიუციონური გზით საყოველთაო, პირდაპირი, თანასწორი და დახურული კენჭის ყრით;
    - მოუწოდოთ ყველა ნამდვილ დემოკრატიულ ელემენტებს რომ აქტიური ბოიკოტი გამოუცხადონ სახელმწიფო სათათბიროს და სამარცხვინო ბოძზე მიაკრან ყველა ისინი, ვინც სათათბიროში მონაწილეობას მიაღებენ, როგორც ხალხის მოალაღატენი.
    - მივიღოთ ყველა მშნაირ კრებებზე შესაფერასი რეზოლიუციები შესახებ სახელმწიფო სათათბიროსა.
  - 2) სათათბიროს წინააღმდეგ პროტესტის გამოსაცხადებლათ და იმასთვის, რომ გავლენა ვიქონიოთ ამომრჩევლებზე, უნდა მოვაწყუთ პროლეტარია მასის როვოლიუციონური გამაღსვლა.
  - 3) სათათბიროში არჩევნების უკანასკნელი დღისთვის უნდა მოვაწყუთ საყოველთაო პოლიტიკური გაფიცვები, მანიფესტაციები, დემონსტრაციები, ყოველი ზომა უნდა ვიხმაროთ, რომ არჩევნები ჩაიშალოს, და თუ საჭირო დარჩება ძალასაც უნდა მივმართოთ არჩევნების ჩასაშლელათ.
  - რეზოლიუციის მიღების შემდეგ კონფერენციამ გადასწვიტა — მოწვეულ იქმნეს ახლა მომავალში მეორე კონფერენცია, რის შესრულებაც მიენდო ბუნდის და ჩვენი პარტიის ცენტრალურ კომიტეტებს.
- ცენტრალურ დაწესებულებათა წარმომადგენლები:
- 1) ებრაელ მუშათა საყოველთაო კავშირის ლიტვაში, პოლშაში და რუსეთში (ბუნდი).
  - 2) ლატიშ მუშათა სოციალ-დემოკრატიული პარტიისა.
  - 3) უკრაინის რევოლიუციონური პარტიისა.
  - 4) რუსეთის სოციალ-დემ. მუშათა პარტიისა (ცენტრალური კომიტეტი).
  - 5) სოციალ-დემოკრატიისა პოლშაში და რუსეთში.
- პოლონეთის და ლიტვის სოციალ-დემოკრატიის ვარშავის კომიტეტის დადგენილება: მთავრობის განცხადება, ამართლებს რა სამხედრო დროის წესების შემოღებას და კონსტიტუციის წართმევას იმათ, რომ პოლონეთის მოძრაობას სეპარატიული ხასიათი აქვს, არის საზიზღარი ზომა მთავრობის ნაციონალისტური ტაქტიკისა — გამოყოს პოლონეთის რევოლიუცია რუსეთის რევოლიუციისაგან. ვიმოწმებთ იმ ფაქტს, რომ მთავრობამ, მას შემდეგ რაც მან ძალ-მომრეობა იხმარა ჩვენი რევოლიუციონური მანიფესტაციების გასაფანტავათ და ჩვენი ამხანაგების სისხლი დაღვარა, სრული თავისუფლება მიცა პოლონეთის ნაციონალურ მანიფესტანტებს თეთრი არწივით და პოლონეთის პატრიოტული სიმღერებით, რომ ამ მანიფესტანტებზე სენკევიჩი და სხვა ორატორები გაფიცულებს ურჩევდენ მუშაობას შედგომოდენ და დამშვიდებულებიყვენ. მთავრობას ამ მანიფესტაციის იმედი ქონდა. რადგან პოლონეთის რევოლიუციონურმა პროლეტარიატმა

არ ერწმუნა არც მთავრობას და არც პოლონეთის ნაციონალისტურ მანიფესტაციებს და საყოველთაო გაფიცვა არ შეწყვიტა, მთავრობამ უღალატა პოლონეთის ნაციონალისტებს, თავის მოკავშირეთ კონტრ-რევოლიუციის საქმეში, დაამყარა თეთრი ტერორი იმავე ნაციონალისტური ლოზუნგებით, რომლებსაც საშუალებით იგი წინეთ იმედოვნებდა პროლეტარიატის დამშვიდებას. ვამოწმებთ კიდევ იმ ფაქტს, რომ პოლონეთის ნაციონალისტურ მოძრაობას მიზნათ აქვს არა გამოყოფა პოლონეთის რუსეთისაგან, არამედ კონტრ-რევოლიუციის მოხდენა, რომ პოლონეთის რევოლიუციონური პროლეტარიატი მთელი რუსეთის რევოლიუციონური პროლეტარიატთან ერთად მიისწრაფვის საერთო თავისუფლებისაკენ, და არა სება-რაციისაკენ.

— 31 ოქტომბერს, დილის 11 საათიდან ვიდრე საღამომდე, პეტერბუოგში მიხდა შეერთებული სააგიტატორო კოლექტივის კრება. შეიკრიბენ ორივე ფრაქციის წარმომადგენელი (უმრავლესობის და უმცირესობის). დაესწრო 50-ზე მეტი პროფესიონალური ორატორები. განსახილველი იყო კითხვა ორივე ფრაქციის ორატორების მოქმედებათა შეთანხმების თაობაზე. გადაწყვიტეს აღმასრულებელ ბიუროს არჩევა. ერთხმად მიღებულ იქნა შემდეგი რეზოლიუცია: ბიურო არის შეერთებული სააგიტატორო კოლექტივის აღმასრულებელი ორგანო. სააგიტატორო კოლექტივი ანაწილებს ორატორებს და აგიტაციებს ახდენს შეთანხმებით. მიღებულ იქნა აგრეთვე, 31 ხმით ხუთი ხმის წინააღმდეგ, დამატება, რომელიც ამბობს, რომ ორივე ფრაქციების ორგანიზაციებს შეუძლიათ ბიუროს საშუალებით მოუწოდონ ორატორებს, თუ ვინცობაა სადმე იმათი რიცხვი საკმარისი არ არის. შემდეგ მსჯელობა ქონდათ 8 საათის სამუშაო დღეზე და მიღებულ იქნა აგიტაციის განსახილველი სხვა 8 საათის სამუშაო დღის რევოლიუციონური გზით გასაყვანათ.

— რ. სოც.-დემ. მუშათა პარტიის მოსკოვის კომიტეტმა და ჯგუფმა შემდეგი პროკლამაცია გამოუშვეს: ამხანაგებო! რუსეთის დიდი რევოლიუცია უკვე თავდება. ახლო მომავალში მოხდება გადაწყვეტი შეტაკება, რაც ითხვავს პროლეტარიატის შვიდროთ შეკავშირებას და მისი მოქმედების ერთიანობას. რევოლიუციის შემდეგი დამოკიდებულება იმაზე, თუ პროლეტარიატი რამდენათ შეგნებულა და თავისი მოქმედებით და ორგანიზაციით გაერთიანებულა. რევოლიუციის სრული გამარჯვება შესაძლებელია მაშინ და, მართლთა მაშინ, როცა მას სათავეში უდგას პროლეტარიატი, რომელიც შეძლებს გლახობა და ქალაქის წვრილი ბურჟუაზია ბოლომდის გაიყლიოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მოსაპოვებლათ. მუშა ხალხში კავშირის და ორგანიზაციის განსამტკიცებლათ, და მაშასადამე, რევოლიუციის სრულ გასამარჯვებლათ, რუს-სოც.-დემოკრ. პარტიის მოსკოვის კომიტეტმა და მოსკოვის ჯგუფმა გადაწყვიტეს, მიუხედავად არსებულ ტაქტიკურ და ორგანიზაციულ განსხვავებათა, შეადგინონ ფედერაციული, გაერთიანებული საბჭო მოსკოვის პროლეტარიატის პოლიტიკური მოქმედების შეთანხმებით ხელმძღვანელობისათვის.

ამ ფედერაციული საბჭოს დანიშნულებას შეადგენს გაერთიანება და წინააღმდეგ შედგენილ გეგმით მოწყობა სიტყვიერი და ლიტერატურული აგიტაციისა და პროლეტარიატის ყოველგვარ საჯარო მოქმედებისა და აგრეთვე ყველა დანარჩენ ორგანიზაციებთან ურთიერთობა (ვ. პ.).

— ამნაირათ, როგორც ჩანს თვით ცხოვრებამ წამოაყენა ორი ფრაქციის «უმრავლესობის» და «უმცირესობის» შეერთება, მათი მოქმედების შეთანხმება და არსებულ სამუშაო

განხეთქილების მოსპობა. ყველამ იცის, თუ რამდენათ შეუშალა ხელი ამ განხეთქილებამ პარტიულ მუშაობას და როგორ შეასუსტა მან პარტია. დღეს, როცა პროლეტარიატის პარტიები ეწყობიან და პროლეტარიატის წინააღმდეგ საბრძოლველათ ემზადებიან, თვით პარტიაში განხეთქილება პირდაპირ ხელსაყრელი იქნება პროლეტარიატის მტრებისათვის. ამიტომ საჭიროა, აუცილებლათ საჭიროა, რომ პარტიულ განხეთქილებას ბოლო მოეღოს. სამწუხაროთ უნდა აღვნიშნოთ, რომ თფილისში ორივე ფრაქციის ადგილობრივ ორგანიზაციების პირველმა ცდამ ამ მიზნით უნაყოფოთ ჩაიარა. „უმრავლესობის“ წარმომადგენლებმა დააყენეს კითხვა პროლეტარიატის მოქმედების გაერთიანებაზე თფილისში, რისთვისაც ორივე ფრაქციის ადგილობრივ ორგანიზაციებს უნდა შეედგინათ, მსგავსათ მოსკოვისა და პეტერბუოგის, გამაერთიანებელი ცენტრი. „უმცირესობის“ წარმომადგენლებმა კი უარჰყვეს კითხვის ასე დაყენება და პირდაპირ ორივე ფრაქციის შეერთება ცნეს შესაძლებლათ, ე. ი. ადგილობრივ „უმრავლესობის“ მათ ორგანიზაციაში შესვლა. კითხვის ასე დაყენების გამო შეთანხმება ჯერჯერობით შეუძლებელი შეიქნა და კრებაც დაიშალა.

ღირსეული ჯება-ღიღება.

22 ოქტომბერს, იმ დროს, როდესაც გამხეცებული ყაზახები, იუნკრები და ჯარის კაცნი, მომაკვდავი რეჟიმის ღირსეული მეგობრები, უდანაშაულო ადამიანებზე ნადირობდენ, ქვას-ქვავზე არ სტოვებდენ და აღმაშფოთებელ ცარცვა-გლეჯას მისცემოდენ თავდავიწყებით, ხულიგან-პატრიოტთა ერთი ჯგუფი ნამესტნიკის სასახლესთან გაჩერებულიყო და „ბოჟე ცარია ხრანის“ სიმღერით და ველური ყუჩინით, თავის ერთგულებას უტყუებდა კავკასიის უმაღლეს მთავრობის წარმომადგენელს. აქ თოფების გრიალი, დაქრილთა და მომაკვდავთა კვნესა-გოდება, საბრალო ბაღლების სასოწარკვეთილი ყვირილი ერთმანერთში ირეოდა, ახლათ დანთხეულ უდანაშაულო სისხლს ქუჩებზე ოშხივარი ადიოდა და იქ კი, ნამესტნიკის სასახლესთან, სიმღერა და „ურას“ ყვირილი ჰაერს არყევდა და სასახლის ფანჯრებს ახანზარებდა. თავადებული ხულიგანები, რომელთაც სასახლესთან მოეყარა თავი, შევნიერთა გრძობდენ ამ დროს, რომ ესოდენ უანგარო ერთგულება მეფისა და „სამშობლოს“ მიმართ ამათ არ ჩაუვლიდა და ვისიც ჯერ არს ღირსეულათ დაათვასებდა მათ „გმირულ“ საქციელს... იმედი არ გაუცრუვდა მათ და აი, 10 ნოემბერს, გამოქვეყნდა ნამესტნიკის მიერ 27 ოქტომბერს გამოცემული „ბრძანება კავკასიის ოლქისადმი“.

მთავარ-სარდალს კავკასიის ოლქისას, გენერალ-ადიუტანტს გრაფ ვორონცოვ-დაშკოვს „არ შეუძლია, რომ არ აქოს“ საკადეტო კორპუსი და იუნკერთა სასწავლებელი, რადგან „სამწუხარო 22 ოქტომბერს კადეტთა და იუნკრების ყოფა-ქცევა ფრიად უმწიკვლო და დაბალი იყო ზნეობრივის მხრით“. მთავარსარდალი „სამართლიანათ აქებს თფილისის იუნკრის სასწავლებლის სულეიერ სიმტკიცეს და სიმამაცეს, რაც 22 ოქტომბერს ასე ნათლათ დამტკიცდა“. დასასრულ „ბრძანების“ ავტორი შემდეგ სტრვილს გამოთქვამს: „მაშ ეს სამწუხარო დღე (22 ოქტომბ.) კორპუსის და იუნკრის სასწავლებლის ცხოვრებაში ისტორიულ დღეთ გადაიქცეს და მაგალითათ გაუხდეს ყველა მომავალ თაობას“. საზოგადოებამ კარგათ იცის რაში გამოიხატა იუნკრების „უმწიკვლო და ზნეობის მხრით დიადი ყოფა-ქცევა, სიმტკიცე და სიმამაცე“. თურმე, ნუ იტყვიოთ 10 წლის ბავშვის სისხლის წარბ-შეუხრე-

ლათ დაღვრა, ადამიანთა ყოველად შეუწყნარებელ ჟღერებაში შონაწილეობის მიღება და სხვისი საკუთრების დარბევა-განადგურება და ავაზაკურათ მითვისება უმწიკვლო და მაღალ-ზნობიანი საქციელი ყოფილა! დღეს ხომ ყველასათვის აშკარაა, რომ ის კადეტები და იუნკრები, რომელთაც მთავრობა „გმირებს“ უწოდებს და მადლობას უძღვნის, ყაზახ-რუსებს და ხულიგანებს ედგათ გვერდში და შესაფერ დახმარებას უწევდნენ უკანასკნელთ მათ „საგმირო საქმეებში“. აღარავისთვის საიდუმლოებას არ შეადგენს ის ფაქტი, რომ იუნკრებმა თავიანთი ხიშტები გიმნაზიელთა სისხლში გასვარეს და მხურვალე მონაწილეობა მიიღეს სასახლო ცარცვა-გლეჯაში. აი, თურმე, რაში მდგომარეობს ნამდვილი „სულიერი სამტკიცე“ და „სიამაცე“! აი, თურმე, რა „უნდა გაუხდეს მაგალითათ მომავალ თაობას“!...

კმარა! დღეს ყველასათვის აშკარაა ასეთ „ბრძანებათა“ და სხვა ოფიციალურ განცხადებათა აზრი! უნიადაგოთ დარჩენილი და ხალხის მიერ შერისხული მთავრობა ხავსს ეჭიდება თავის გადასარჩენათ. ის გახრწნილ ელემენტებში დაეძებს მოკავშირეებს და ასეთი ოინებით აქეზებს საზოგადოების ნაძირალთ, რომ უკანასკნელთ კვლავაც განაგრძონ თავიანთი «ბრწყინვალე» მოღვაწეობა. მეორე მხრით ასეთი „ბრძანებებით“ მთავრობა ლამობს მოიმადლიეროს ჯარის შეუგნებელი ნაწილი და ჩააჩუმოს ის სავალალო აჯანყება, რომელმაც ამ ბოლო დროს „ქრისტეს-მოყვარე მხედრობიშიაც“ იჩინა თავი. ამაო! ისტორიული ჩარხის ტრიალს ვერ შეაჩერებს გერავითარი „ბრძანება“!

უურნალ-გამეტებიდან.

გაზ. „ცნობის ფურცელი“ კიდევ ერთხელ გაუხარებია „მოგზაურში“ მოთავსებულ წერილს: „ეროვნული ავტონომია და მუშათა კლასი“. პატივცემულ რედაქციას მოხვედრება, რომ ეროვნულ ავტონომიას ვითომც ჩვენ დღეს სხვანაირათ ვუყურებთ, რომ დღეს ვითომც ჩვენ „ეროვნული ავტონომია პრინციპიალურათ საქიროთ მიგვაჩნია, რომ ჩვენ იმას «ბურჟუაზიული სახელით აღარ ენათლავთ» და ვითომც მის განხორციელებას დღეს ჩვენ მხოლოთ ტაქტიკური მოსაზრებით არ ვითხოვთ. ვაუწყებთ „ცნ.-ფურ.“-ცლის რედაქციას, რომ მისი სიხარული, მეტი რომ არა ვთქვათ, ნაადრევია, რომ ჩვენ ეროვნულ ავტონომიას დღესაც იმ თვალით ვუყურებთ, როგორც წინეთ, რომ მაში ჩვენ წმინდა ბურჟუაზიულ-ნაციონალისტურ მისწრაფებას ვხედავთ და სხვას არაფერს; და თუ ყოველთვის იმას არ ვიმეორებთ, რაც წინეთ ვქვით, ეს კიდევ იმას არ ნიშნავს, რომ ჩვენ შეხედულება შეგვეცვალოს. პარიკით, თუ წინეთ მარტო პრინციპიალური მოსაზრებით ვიყავით დღევანდელ პირობებში ეროვნულ ივტონომიის მოწინააღმდეგე, დღეს კიდევ ტაქტიკური მოსაზრებითაც ვართ მისი წინააღმდეგი. ჩვენი თვალთახედვის ისარი აქაც რევოლუციონური პროლეტარიატის თვალთახედვის ისარია, რაც საკმარისათ გამორკვეულია და აქ იმის განმეობა საქირო არ არის.

ნაციონალური პათიონების მოიჯარადრენი.

(წერაღი რედაქციის მიმართ).

გასაოცარ ტაქტიკას ადვიან ჩვენი შოვინისტები... კტიტორების არჩევებისათვის თავი დაუნებებიათ და მოსჭიდებიან იმისთანა საქმეს, რომელიც სრულებით არ შეეხამება მათ რწმენას, მიმართულებას და აზროვნებას. საქმე იმაში მდგომარეობს, რომ ეს ვაჟბატონები, როდესაც ერზე და

ეროვნებაზე ლაპარაკობენ, ამა თუ იმ ერის ყველა კლასებს ერთმანეთში ურევენ და ამ სხვა და სხვა კლასთა რაღაცსაერთოდ, ეროვნულ ინტერესებზე ლაპარაკობენ. «ცნობის ფურცელი», «არშალუისი», «მშაკია», «ივერია» და «ნორდარი» — ყველს ამათ გაანცვიფრეს ქვეყანა იმითი, რომ ისინი ნაციონალისტები არიან, ესე იგი, მათი სიტყვით, მეტათ უყვართ თავიანთი სამშობლო. ამასთან ერთათ აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ ეს „პატიოტები“ ერთი მეორის წინააღმდეგ ამხედრდნენ, მთელი ერის სახელით ერთმანეთს ომს უცხადებენ, გაქრობას უქადიან. ასე გვეგონებათ, რომ ეს საწყლები ნაციონალური პათიონების დამცველ მოიჯარადრეთ არიან ამორჩეულნიო.

ზოგიერთი იდეოლოგები, როგორც, მაგალითათ, ბ. თოფჩიანი, გამოდიან სალი უერატურო ასპარეზზე და უბრინციპო გაზეთ „არშალუისში“ (№ 38), ბრავმორეული აგინებენ ქართველ პუბლიცისტებს, არ ესნით კი რისთვის, ვერ შეუგნიათ ამ პუბლიცისტების პოზიცია.

ბ. თოფჩიანი ერთმანეთში ურევს „ივერიას“, „ცნ. ფურცელს“, „მოგზაურს“ და ქართველ ხალხს; სომეხს ერის სახელით ის პროტესტს უცხადებს ხალხს, რომელიც, მისი აზრით, შავი ზღვის პირათ მცხოვრებ სომხების გადასახლების მომხრეა. რა კავშირი აქვს, ბატონო თოფჩიანო, ქართველ ხალხს და «მოგზაურს» თქვენთან და ზოგიერთ ქართველ პუბლიცისტებთან და მათ თავადურ ილიუზიებთან? ნუთუ არ გესმით, რომ ამ კითხვის წამოყენებას შეიძლება მოყვეს ეროვნული შეხლა-შეჯახება?

რაც ქართველ-სომეხთა ხულიგანებისთვის, რომელნიც საშკიტილოში სხედან და ქეიფს ეწევიან, მეტათ სასარგებლოა. ამ კითხვის წამოყენებას მე ბოროტ-მოქმედებას ვუწოდებ და როგორც შევანებული მუშა ვაცხადებ, რომ ქართველ-სომეხთა შეგნებული პროლეტარიატიც ამ ბოროტ-მოქმედების გამო ზიზღს გამოაცხადებს.

«არშალუისი» იმავე ნომერში ბ-ნი თოფჩიანი წერს: „ქართველი პუბლიცისტები, ბაძვენ რა ავაგვის მაგალითს, ბრალსა დებენ სომხებს, სხვათა შორის, იმაში, რომ სომხებმა არ იზრუნეს თავიანთ მეზობელ თათრებზე, ხელი არ შეუწყეს მათ პროგრესს და ზნეობრივ განვითარებასო“.

რა შუაში არიან აქ ქართველები, ბატონო თოფჩიანო! თქვენი აზრით მეც სომხების მტერი ვარ, ვითომ მეცა ვდებ სომხებს რაღაცაში ბრალს. რათ ლაპარაკობთ სომხების სახელით, რათ ათვისებთ მთელ სომხის ხალხს თქვენ საკუთარ აზრს?! არა, ბატონო თოფჩიანო, ჩვენ კაციხავთ და ვეწინააღმდეგებით თქვენისთანა ბურჟუა-იდეოლოგებს, რომელნიც ყოველ ღონეს ხმარობენ, რომ მუშათა კლასის თვით-შეგნება შეაფერხონ და დააბნელონ. «საინტერესოა ვიცოდეთო, განაგრძობს ბეტონი თოფჩიანი, რა გააკეთეს თვითონ ქართველებმა ამ მხრივ? თუ ასე ადვილი და შესაძლებელია მეზობელ ერების პროგრესზე ზრუნვა, რატომ არ ეცადენ გამოეყვანათ თავის მეზობელი თათრები იმ ჩამორჩენილ მდგომარეობისაგან, რომელშიაც ისინი იმყოფებიან“... ნუ თუ არ იცით ბატონო თოფჩიანო, რომ ქართველებს ამ მხრივ დიდი ღვაწლი მიუძღვის. ამა გაიხსენეთ გურულები მოქმედება! ვინ მოქმედებდა აქარაში, სადაც ნახევრათ გაპროლეტარებულმა გლეხებმა უკვე შეიგნეს თავიანთი მდგომარეობა და გურულებთან ერთათ მედგრათ ებრძვიან ყველა შავ-ბნელ ძალებს? იქაც გაჩნდნენ ბიუროკრატის მიერ გამოგზავნილი ხულიგანები, რომელთაც ხალხთა შორის შუღლი და მტრობა უნდოდათ დაეთესათ, მაგრამ ამ არა მკითხე ვაჟ ბატონებს ლაზათიანათ შოარტყეს და კულ-ამოძოებული გამოისტუმრეს. რა! ფიქრობთ, ბ-ნო თოფჩიანო? თუ თუ გგონიათ, რომ ცნობილი სომხის «პოლიტიკოსის», არაქელაანცის

და რამოდენიმე მღვდლის მგრძობიარე სიტყვებმა შეუშალეს ხელი პანისლამიზმს, თათრების სომეხებზე მოსევას! თათრები სომეხებს უბირობენ ამოჯლეტასო, გაავრცელა ხმა რამდენიმე ხულიგანმა. რამ შეაჩერა მოსალოდნელი ჟღერა? თათრების პროლეტარიატის მცადინებამ დაუკარგა ნიადაგი ეროვნულ ანტიგინიზმს; თუ არ მოხდა ის, რაც ბაქოში და სხვა იდგილებში—ეს სწორეთ შეგნებული პროლეტარიატის მცადინებობით აიხსნება და არა თქვენი სანტიმენტალური და უშინაარსო რეჩებით.

ბატონი თოფჩიანი საყვედურს გვიცხადებს, რომ ჩვენ არ თანაუგრძობობთ სომეხების საკითხს და ვითარებთ რა პირზე სოციალ-დემოკრატიულ ნიღაბს, სოციალ-დემოკრატის სახელს ვუტყებთ... „თიქმის მთელი ევროპის სოციალ-დემოკრატია თანაუგრძობობს სომეხთა საკითხს, მთელ ქვეყანაზე ცნობილი სოციალისტი—ჟორჯისი, ბებულისი, ზინგერისი, ვანდერველდისი, ბერნშტეინისი და სხვ. მსურვალე თანაგრძობობით ეპყრობიან ამ კითხვასო“. ცხადია, რომ ბატონ თოფჩიანს ცოდნია სახელები გამოჩენილი სოციალისტებისა, მაგრამ ისიც ცხადია, რომ მას მეტათ სუსტი წარმოდგენა აქვს ეკონომიურ მეცნიერებაზე. ასეა თუ ისე საკვირველია, სხვა მეცნიერთა შორის, რატომ დაავიწყდა ბ-ნ თოფჩიანს ზომბარტი, რომლის განხილვებზე ბ-ნი თოფჩიანი დიდ აღტაცებას ეძლევა, ან კიდევ კ. კაუტსკი, რომლის აზრებსაც ისე უღვთოთ ამხინჯებენ თოფჩიანები.

ცდებით, ბ-ნო თოფჩიანო, როცა ბრალსა გვდებთ, ვითომ ჩვენ არ ვაქცევდეთ ყურადღებას „სომეხთა კითხვას“. პირიქით ჩვენ უფრო ვზრუნავთ მის გადაწყვეტაზე, მაგრამ ჩვენი ტაქტიკა ამ კითხვაში ბევრათ განსხვავდება თქვენისაგან და თქვენსაგან ტყუილ-უბრალოთ არ ვხარჯავთ ენერჯიას. რა გააკეთეთ ამდენი ხნის განმავლობაში, ბ-ნო თოფჩიანო, სომეხთა ცხოვრების გასაუმჯობესებლათ? არაფერი.

ხოლო მრავალზე უმრავლესი სომეხთა სოფლები გახდნენ თქვენი „მოძრაობის“ მსხვერპლი. ისინი გაანადგურა ულმობელი სულთანის ხელმა.

ჩვენ პატივცემით ვგვიდებთ „სომეხთა კითხვას“, გულს გვიკლავს და ვწუხვართ იმ ჩვენი ძმების დაღუპვის გამო, რომელნიც გახდნენ მსხვერპლნი თქვენი შემცდარი ტაქტიკისა.

დიახ, ბ. თოფჩიანო! რამდენიც უნდა ეცადოთ, პროლეტარიატს ვერ დაუკავშირებთ ბურჟუაზიას; მალე დადგება დრო, როდესაც მუშათა კლასი გაარჩევს მტერსა და მოყვარეს და ცხვრის ტყავში გახვეულ მგლებს თავის წრიდან გააძევებს... აი თქვენი მომავალი.

ხეჩო.

წერილები რედაქციის მიმართ.

ბატონო რედაქტორო!

ამხანაგების მონდობილობით, გთხოვთ ეს წერილი დაბეჭდოთ და სიაც გამთავსდეთ.

შეიღება მამაც-გმირების უმანკო სისხლით გურიის მიდამო; სიციხეზე მოუსხეს რამდენიმე გმირ გურულებს და დაარბიეს და გაანადგურეს 100 მეტი მცხოვრებთა სახლ-კარი.

ზარალი დიდია. რა ვქნათ? ჩვენ ამხანაგთ, მუშა-მამუწადის, პროლეტარიატის დროშის ქვეშ, შებრძოლ ავანგარდს გურულებს, სულიგანებისაგან მათ დასოცილ და გადაბეჭდულ ამხანაგების ოჯახებს მივმართავთ თხოვნით, მიიღონ ჩვენი წვლილი—დასმარება და რწმენა, რომ უარსის ოქქის მიერუებულ, ხრიკ მიდამოებშია ჩქიქეს მამუწადთა მხნე, ბრძოლამწეურებული გული, აქც არიან მათი ამხანაგები, ჭირში და ღსინში განუურელნი. იზრდება რიცხვი და მოუთმენლათ ვუცდით იმ დროს, როცა მამუწად-მშრამქლის მოწინავე ავანგარდი, გურულები, მოგვიწოდებენ საბრძოლველათ და საერთო მტრის შურის სძიებლათ—ჩვენ თქვენთან ვართ!

მიიღეთ საღამო და ძმურათ გამწვდელი ხელი ამხანაგებ-გურულებო!

ქება და დიდება ბრძოლის ველებზე სულიგანებისაგან დასოცილ ამხანაგ შებრძოლთ.—, თქვენ ძვლებზე აღმოცენდება შურის მძიებელი!...»

მხნეობა და ამხანაგური თანაგრძობა უსძაჯაროა დასმარებლ ოჯახებს,—სულიგანების მსხვერპლთ! ზიზღი, კაცხვა და სისხლის წვეთამდე უუსსტიკესი ბრძოლა.

- 1) იოსებ კანდელაკი—10 მ., 2) ლევან კობახია 10 მ., 3) დათა მჭედლოვი 5 მ., 4) ზეტრე კობეშვიდი 5 მ., 5) სოლომონ მამუწადისაშვილი 4 მ., 6) **ქარაყან ქსეჩანსონი** 3 მ., 7) ზადიკო ქურდოვანიდი 2 მ., 8) ხოსრო კობაიდი 2 მ., 9) **რ. ზარიტჩინ შაყჩქანსი**—1 რ. 10) **Иванъ Бондаренко** 2 მ., 11) **ცხრეჭი ზინხანძანსი**—2 რ., 12) ალექსი მესხი—3 მ., 13) ზინობა მასურაიდი 3 მ., 14) **იან**—50 ლოყ. 15) **П. Петросовъ** 1 მ., 16) თედო კირვალიდი 3 მ., 17) **შკრეჩი შაყჩქანსი**—2 რ. 18) ზეტრე ჭვლიდი 3 მ., 19) სამუელ მიქაბაიდი 3 მ., 20) **შქეჩი ცინჭანსი**—1 რ. 21) **Саакъ Кешешянцъ** 50 კ., 22) **Баятовъ** 1 მ., 23) **სროტჩინ შოტიანსი**—50 ლ. 24) **К. Апкарянцъ** 1 მ., 25) **ზაურაყან შოტიანსი**—1 რ 80 ლ., 26) **ჩარაყან**—20 ლ. 27) **ჯაოაყანსი**—50 ლ. 28) **სეგრეკ სარანგანსი**—50 ლ. 29) **ხერ. სეღაყანსი**—1 რ. 30) **ხერ. შერ-ზერე-ორანსი**—1 რ., 31) მისა ქაშთველიშვილი 1 მ. 50 კ., 32) **Иванъ Пчелянцъ** 5 მ., 33) **ზარიტჩინ შთიანსი**—1 რ. 34) **ზიქანსი**—50 ლ. 35) **А. შერათორანსი**—50 ლ. 36) **ზეღერ შქეჩანსი**—1 რ. 37) **საქჩანსი**—10 ლ. 38) **ჯამაყანსი შოტიანსი**—20 ლ. 39) ლევან ფაღავა 8 მ., 40) ისმაილ კუსოვი 1 მ., 41) მუსა ხოსროვი 5 მ., 42) მისა ასეკეშვილი 70 კ., 43) № 2 მ., 44) **შიმასი შიმაყანსი**—20 ლ. სულ 100 მ. 20 კ. შემდეგისთვის ცდა უნაყოფოთ არ ჩაივლის *).

დ. ქ.

ს. სარიყამიში (ყარსის ოლქი).

დაზარალებულ გურულთა სასარგებლოთ ჩვენმა რედაქციამ მიიღო შემოწირულება თფილისის ავჭაღის კახვის მისამოსხურებისაგან. ვბეჭდვთ შემოწირულებათა სიას:

სიმონ შეკრელიშვილისაგან—5 მ., ნინა ბიჭიას ას. ჯამასოვისაგან 3 მ., ზღატონ მიქაქემ, ილია ჩხარტიშვილმა, გიორგი ფანიევმა, ბადდი ავეტიკოვმა, დავით კარანაშვილმა, ისაი ტერ-სტეფანოვმა, ივანე ცხვანაძემ შემოიტანეს ორ-ორი მანათი. გიორგი მიკავტაძემ, ბექტორ ჭანუკიანმა, ნიკო ნასვიდოვმა, გიორგი ხუციევიმა, ნიკო ქორიძემ, მათე თომაევიმა, ნესტორ ხუნდაძემ, ევგ. გვარამაძემ, კომთე მჩაიძემ, მიხეილ ანგრიშვილმა, კოსტა სოსელიამ, სერგო ნასვიდოვმა, სტეფანოვმა, დავით მანხანელმა, ქიტან ხუციევიმა, ნიკო კეჩეიშვილმა, გიგო მრუელიევიმა, სიმ. აკოფოვმა, მარიამ შეტხვაროვისამ—თითო მანათი. ლევანტი მამადაძემ—სამი აბაზი. მიხეილ კანდელაკმა, გაღუსტა ადაჯანოვმა, არშაკ ორბოტოვმა, ბადდი ყარათანოვმა, გოლა ელიკაშვილმა, არტემ გორგაძემ, ტუმ-სოვმა, ლევან ზადიევიმა, ილიკო დედანიძემ, ივანე თერმანოვმა, სპირიდონ ლომიძემ, ზღატონ ავღანიმა, არშაკ ვარათანოვმა, ივანე ჯანაძემ, ნიკიტა გორდევიმა, დათიკო იტიანოვილმა, ჩიქევიმა, ემილიან ნოვოსადევიმა, ივ. გაბ. გოგაძემ, ბაგრატ მარტირუხიანიმა—ათ-ათი მანათი. თედორე გრიგორიევიმა—ერთი აბაზი. სულ—51 მ. 80 კახ.

გარდა ამისა გურულების სასარგებლოთ რედაქციამ მიიღო: 1) ბ-ნ ნიკ. იორდანაშვილისაგან 3 მან., 2) ბ-ნ ნიკოლოზ ოყუ-ჯავასაგან 1 მან.

სულ დღემდის გურულების სასარგებლოთ რედაქციამ მიიღო 161 მან.

*) ვთხოვთ აღვილობრივ რუსულ გაზეთების რედაქციებს შემომწირველთა სია გადაბეჭდონ. დ. ქ.